POMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA POMURJE

Leto IX — štev. 12 | Murska Sobota, 28. marca 1957 | Cena din 10.—

GOSPODARSKI NAPREDEK POMURJA JE POGOJEN

SAMO Z VIŠJIM NIVOJEM SPLOŠNEGA IZOBRAŽEVANJA

V soboto dopoldne je bil v Murski Soboti letni občni zbor Sveta Svobod in prosvetnih društev Pomurja, kateremu sta poleg 68 delegatov prisostvovala tudi predstavnik republiškega Sveta Svobod in prosvetnih društev Peter Kociper iz Maribora in sekretar OK ZKS Miloš Ledinek. Po poročilu predsednika Toneta Novaka je bila živahna razprava. Oglasilo se je več delegatov.

Na občnem zboru so postavili v ospredje splošno izobraževalno delovanje med delavci in kmeti. V naših krajih je občutiti močno željo po izobraževanju, ki pa smo jo dosłej premalo dosledno izpolnjevali, čeprav so bili lani doseženi ugodni uspehi na tem področju. Mnogo predavanj so priredile tudi kmetijske zadruge in organizacije SZDL, kar je samo vzpodbudno. Svoboda v Ljutomeru je lani priredila politično-gospodarski seminar, ki ga je uspešno opravilo 38 delavcev — večinoma članov delavskih svetov. Podobne tečaje bo treba vpeljati tudi v drugih večjih središčih Pomurja. Odločno premalo pa je bilo lani poljudnih znanstvenih in gospodarskih predavanj za večji krog ljudi.

Prosvetno delovanje naj ne bo omejeno samo v ozkih strokovnih sekcijah društev, marveč je potrebno nenehno iskati nove oblike. Kulturne družabne prireditve lahko mnogo prispevajo k medsebojnemu zbliževanju društvenih članov in ugodno vplivajo tudi na ostalo občinstvo, seveda če so pogojene s primernim estetskim okoljem, kulturno postrežbo, glasbenim in veselim programom. Priporočajo »nedeljske vesele popoldneve«, ki naj bi izpopolnili to vrzel in na katere bi kazalo povabiti tudi ljudske talente. Mišljene so predvsem zabavne prireditve, ki bi brez prevladujočega alkohola tudi vzgajale naše ljudi. V Veržeju so že imeli nekaj takih prireditev, ki so se zelo dobro obnesle.

Pomembna je tudi pobuda, ki je bila izrečena na zboru, naj bi se delovni kolektivi tudi kolektivno včlanili v Ljudsko univerzo in ji z gmotnimi sredstvi omogočili, da bi lahko uspešneje opravljala svoje izobraževalno poslanstvo (tečaji, predavanja, seminarji, šole itd.), s čimer bi dosegli dva smotra: izobraževalno delovanje bi dobilo množičnejšo osnovo in dosegli bi tudi smotrnejše uporabljanje namenskih sredstev skladov za kadre pri podjetjih.

V Pomurju deluje 66 prosvetnih društev, med njimi 8 Svobod. Nekatera društva bi lani lahko bila dosegla še pomembnejše uspehe, če bi bila deležna večje gmotne pomoči občin. Na Cankovi in v Petrovcih so na primer določili za prosvetna društva v svojem okolišu samo 10 oziroma 15 tisoč dinarjev, vendar pa niti tega denarja niso izplačati ob koncu leta. Na zboru je prevladovalo mnenje, da so občinski ljudski odbori v mejah svojih možnosti dolžni materialno zagotoviti uspešno delovanje prosvetnih organizacij v svojem okolišu. Letošnja prizadevanja v tem smislu naj bodo doslednejša. Prosvetna društva naj pred občinami utemeljijo svoje potrebe s konkretnimi delovnimi programi in aktivnim delovanjem.

Več delegatov (Crensovci, Beltinci) je sprožilo vprašanje lastništva odnosno upravljanja prosvetnih dvoran v zadružnih domovih. V nekaterih krajih imajo kmetijske zadruge preveč mačehovski odnos do prosvetnih društev; ali se sploh ne zanimajo za dograditev prosvetnih dvoran ali pa določajo nemogoče najemninske pogoje, ki često zavirajo uspešno delovanje domačih društev in gostovanja tujih kulturnih skupin. V kmetijskih zadrugah se je treba boriti tudi za večje prosvetne sklade in njihovo namensko uporabljanje. Uganjanje »komercialnih poslov« v zvezi s prosvetnimi dvoranami je samo škodljivo in nezdružljivo z njihovim osnovnim namenom. Še najbolje bi bilo, če bi zadružni domovi postali komunalni domovi, za katerih osnovno vzdrževanje bi skrbele občine, upravljale pa bi jih prosvetne in druge družbene organizacije. Pri dograjevanju in vzdrževanju zadružnih domov pa je sploh potrebna večja načrtnost v občinah.

Na zboru so se zavzemali tudi za doslednejšo razmejitev pristojnosti med občinskimi sveti za kulturo in prosveto kot oblastnimi organi in občinskimi sveti Svobod in prosvetnih društev — prvi naj delujejo kot načelni usmerjevalci, drugi pa kot konkretni uresničevalci prosvetnih nalog v svojem okolišu — in pravilnejši izbor ljudi za te organe, za prirejanje raznih tečajev v okrajnem merilu (režiserski, šminkarski, knjižničarski, folklorni) in za nadaljnje delovanje Pomurskega amaterskega simfoničnega orkestra, za kar so zagotovili v proračunu Sveta tudi potrebna sredstva.

Pravilno je bila poudarjena tudi potreba po doslednejšem vrednotenju ljudsko-prosvetnega in kulturnega delovanja kot političnо-vzgojnega poslanstva višje stopnje in temu ustrezne idejne čistosti in socialistične usmerjenosti v prosvetnih društvih in vrstah kulturnih delavcev.

S. K.

VEČJI DONOS - VEČJA NAGRADA

(Ob razpisu nagradnega tekmovanja za kmetovalce)

Naša družbena skupnost je dala dosedaj velika sredstva za napredek kmetijstva — bodisi neposredno (večja melioracijska in regulacijska dela ob rekah) ali pa z regresi in drugimi popusti. Zadnja leta, posebno pa še lani, smo že zabeležili očiten napredek v kmetijstvu: povečal se je stalež živine in vedno bolj se uveljavlja v tej stroki tudi kakovost, zabeleženi so ponekod že tudi rekordni hektarski donosi itd. Pri tem so zlasti prednjačila nekatera družbena kmetijska posestva, katerih pridelovalni uspehi že močno presegajo povprečne hektarske donose in so zategadelj vabljivi tudi za individualne kmetovalce v okolici. Prav ti uspehi so pomaknili gibanje za večje pridelovalne uspehe za velik korak naprej in bodo še izdatno prispevali k temu, da bo v tem gibanju čedalje več kmetovalcev, družbenih posestev in pa kmetijskih zadrug, ki so glavni nosilci tega pomembnega boja za večje donose in rentabilnejše pridelovanje.

Dosedanji uspehi pa so bili tudi velika vzpodbuda za nagradno tekmovanje kmetovalcev, za katerega so se letos zavzele kmetijske organizacije ob podpori Socialistične zveze in Zveznega izvršnega sveta.

Namen letošnjega nagradnega tekmovanja je v tem, da bi z nagradami dali zasluženo priznanje kmetijskim organizacijam in strokovnjakom, ki bodo zabeležili velike hektarske donose in tako odločilno prispevali k splošnemu prizadevanju za napredek kmetijskega pridelovanja.

Tekmovanje naj organizirajo kmetijske zadruge in vključijo vanj kar največ kmetovalcev. Težišče tekmovanja je v tistih kmetijskih strokah, ki so posebno važne za naše gospodarstvo. Poljedelci bodo deležni nagrad za občutno povečanje hektarskih donosov pri pšenici, koruzi, sladkorni pesi, sončnicah, konoplji in bombažu, sadjarji in vinogradniki za urejevanje plantažnih sadovnjakov in vinogradov, živinorejci pa za večjo možnost krav in rejo svinj.

Večji donos — večja nagrada, to je načelo, ki bo docela upoštevano pri ocenjevanju rezultatov tega tekmovanja. Tako bo lahko pridelovalec na določeni površini in ob določenih pridelovalnih pogojih dobil pri pšenici in koruzi tudi od 100 do 700.000 din nagrade. Posebnih nagrad pa bodo deležne tudi kmetijske zadruge, ki bodo letos zabeležile najboljše rezultate pri organizaciji pridelovanja in sodelovanju z zasebnimi kmetovalci. Posamezni kmetovalci bodo poleg denarnih lahko dobili še druge nagrade (manjše stroje, material itd.), družbena posestva in kmetijske zadruge pa traktorje, mlatilnice in druge večje stroje.

Vse kaže, da ima tudi nekaj pomurskih kmetijskih zadrug in družbenih posestev potrebne pogoje za tekmovanje — v okolišu Kmetijske zadruge Križevci pri Ljutomeru je kmetovalec I. zabeležil povprečno molznost pri svojih desetih kravah čez 5.100 litrov mleka na glavo, kar je prav gotovo zavidanja vreden uspeh, na nekaterih posestvih so se lani pohvalili tudi že z dobrimi hektarskimi donosi itd. — in želimo samo, da bi se ob koncu kmetovalčevega leta kaka pomembnejša nagrada utrnila tudi v našo pokrajino. To bi bilo brez dvoma laskavo priznanje za vse naše kmetovalce.

-ko

GIGANT V KRAJEVNEM MERILU

Nasip ob Muri, ki ga bodo letos zgradili pri Dol. Bistrici, bo pravi gigant v krajevnem merilu: 8 metrov širok, 2 in pol metra visok in več kilometrov dolg.

Prebivalci, ki so jih prizadele lanske poplave, so že začeli marljivo delati. Njim pa so priskočili na pomoč tudi okoličani. Najprej so se »zrajtali« v Gor. Bistrici in pomagali prevažati gradbeni material za most, ki je graditeljem potreben za prevoz zemlje od Mure. Sprva samoiniciativna pomoč okoliških krajev je vse bolj organizirana; krajevnim odborom se je na zborih volilcev posrečilo, da so za to pomembno delovno akcijo pridobili večino svojih vaščanov.

V kraje ob Muri vse bolj prodira spoznanje, da se je samo z združenimi močmi mogoče uspešno zoperstavljati prekipevajočim valovom Mure. Predvidevajo, da bodo letos graditelji nasipa s prostovoljnim delom dosegli štirikrat večjo vrednost, kot pa bodo znašala vložena investicijska sredstva.

sk-

Edina te vrste v državi

Misel o rekonstrukciji radgonske opekarne je dozorevala že vse od leta 1945. Šele letos pa so bili dokončno odobreni krediti za to obnovo. Doslej so porabili za novo krožno peč okrog 15 milijonov dinarjev lastnih sredstev.

Nova krožna peč v radgonski opekarni je prva te vrste v državi. Kanali in vse naprave, ki so izpostavljene vročini, so narejene iz betonskih blokov, »labarge« cementa in opečnega zdroba. Celotna konstrukcija peči ne vsebuje niti koščka lesa, s čemer je peč zavarovana pred požarom. Ogrodje je izdelano iz opeke in železobetona.

Vsa dela je opravila opekarna v lastni režiji pod strokovnim nadzorstvom »Gradisa« iz Maribora. Vse projekte pa je izdelal Zavod za raziskavo gradbenega materiala v Ljubljani pod vodstvom tov. Vladimira Ogorelca.

Nova krožna peč bo dokončana prve dni maja letos. Takrat bo slavil delovni kolektiv radgonske opekarne zasluženo delovno zmago. Z novo krožno pečjo se bo podaljšala sezona od dosedanjih šest na deset mesecev, kar bo omogočilo radgonskemu opekarniškemu podjetju večjo količinsko proizvodnjo. Doslej so lahko ustregli komaj 20 % vseh naročil. Kakšnega pomena je gradnja nove krožne peči, povedo naslednje številke. Leta 1939 je izdelovala opekarna samo 2 vrsti izdelkov. Letna proizvodnja je znašala 1 milijon 997 tisoč kosov opeke, zaposlenih pa je bilo takrat 60 delavcev. Po dograditvi krožne peči in seveda tudi umetne sušilnice, ki jo bodo zgradili do septembra, pa bo znašala proizvodnja letno 10 milijonov kosov opeke in to 24 različnih vrst izdelkov pri 96 zaposlenih.

Zanimivo je to, da ima podjetje že sedaj tako močan strojni park, ki bo odgovarjal kapaciteti obrata po rekonstrukciji. Seveda so sedaj stroji izkoriščeni komaj 50 odst.

Rekonstrukcija radgonskega opekarniškega obrata je vsestransko upravičena, saj zadoščajo zaloge surovin za približno 100 let obratovanja.

Pri polnem izkoriščanju krožne peči bo dala radgonska opekarna dnevno okrog 40 tisoč kosov opeke. Delovni kolektiv z vso vnemo dokončuje zadnja dela, tako da bo peč lahko res pričela obratovati v predvidenem roku, to je v pričetku maja.

-jm

Ob sprejetju družbenega načrta radgonske občine

Dvoje postavk: Izkoriščanje novih kapacitet in pomoč kmetijstvu

Svet za družbeni plan in finance pri Občinskem ljudskem odboru v Radgoni je pripravil osnutek letošnjega družbenega načrta, ki so ga sprejeli z nekaterimi dopolnitvami na sobotnem zasedanju občinskega ljudskega odbora. O osnutku občinskega družbenega načrta za leto 1957 je odbornikom poročal podpredsednik ObLO tov. Janko Strajnšak.

Letošnji družbeni načrt radgonske občine predvideva povečanje narodnega dohodka za 973 milijonov dinarjev, to je od lanskih 30.500 na 39.700 dinarjev na posameznega prebivalca.

Doprinos industrije k povečanju narodnega dohodka temelji na izkoriščanju novih kapacitet, v večji proizvodnji predmetov, ki primanjkujejo na tržišču, v večji delovni storilnosti in v boljši oskrbi industrije in obrti z reprodukcijskim materialom. Količinska proizvodnja v radgonski opekarni naj bi se povečala po postavkah družbenega načrta za 17 odstotkov, vendar predvidevajo samo 8-odstotno povečanje, ker bodo pričele obratovati nove opekarniške naprave šele v drugi polovici leta. Prav tako bodo povečali proizvodnjo tudi pri apaškem mlinu in to z nemoteno dobavo surovin.

Lani je bilo porabljenih na območju radgonske občine za modernizacijo proizvajalnih sredstev v obrti čez 11 milijonov dinarjev. Kljub temu pa se obrt ni razvijala v zadovoljivi meri, predvsem kar zadeva uslužnostno obrt. Letošnji družbeni načrt predvideva ustanavljanje nekaterih obrtnih delavnic v okviru kmetijskih zadrug.

Ena izmed važnih nalog letošnjega družbenega načrta radgonske občine je obnova in pomoč kmetijstvu. Predvidevajo predvsem povečanje pridelovanja krmnih rastlin od dosedanjih 15 na 25 % celotne obdelovalne površine. Pri tem je važna tudi selekcija semen in to v glavnem v zasebnem sektorju lastništva. Namesto ajde bodo pridelovali letos nekaj več krmnih rastlin. Kljub določenim sredstvom za pospeševanje kmetijstva pa je še vedno odprto vprašanje kreditiranja privatnih kmetovalcev, kar bi v znatni meri izboljšalo hektarske donose. Kmetijci radgonske občine so mnenja, da bi bilo potrebno dati kmetovalcem investicijske kredite v večji meri kot doslej in tudi pod ugodnejšimi pogoji. Taki krediti bi omogočili predvsem urejevanje gnojišč in še nekaterih drugih, za dobro in napredno gospodarjenje v kmetijstvu nujnih osnovnih proizvajalnih sredstev. Seveda občinski družbeni načrt s sorazmerno majhnimi sredstvi skladov zdaleka ne more zadovoljiti tem potrebam.

Radgonski okoliš kot turistično najbolj razvit predel v Pomurju bo udeležen tudi letos nekaterih ugodnosti v tej smeri. Predvidevajo ureditev radenskega zdravilišča, poleg tega pa še turistične postojanke na Kapeli, pri Negovi, v Spodnji Ščavnici in Stogovcih. Precej sredstev iz lokalnih virov je namenjenih za ureditev slatinskih vrelcev v Boračevi, kar bo povečalo letno proizvodjo teh vrelcev za okrog 100 %.

Skupna investicijska sredstva radgonske občine bodo znašala letos okrog 69 milijonov dinarjev poleg cestnega sklada in okrog 35 milijonov dinarjev lastnih investicijskih sredstev podjetij. Družbeni načrt predvideva koriščenje teh sredstev v take namene, da se bo občina gospodarsko čimbolj okrepila, od česar je odvisna tudi življenjska raven prebivalcev občine.

-jm

Boljši pogoji kreditiranja

Strokovnjaki Glavne zadružne zveze v Beogradu pripravljajo že dalj časa predlog za spremembo dosedanjega načina kreditiranja zasebnih kmetovalcev.

Doslej so imeli kmetovalci zelo neznatne možnosti pri najemanju posojil. Po dosedanjih pogojih je okrog 44% kmečkih gospodarstev lahko koristilo kredit do višine 15 tisoč dinarjev, okrog 45 % gospodarstev pa od 15 do 30 tisoč dinarjev.

Strokovnjaki, ki pripravljajo nov predlog, menijo, da bi bilo treba vzeti kot kriterij za višino odobrenega kredita letni obdavčeni dohodek kmetovalca. Posojilo naj bi doseglo višino dohodka (doslej samo 50 %).

Prav tako predlagajo naj bi dobivali kmetovalci posojila za nabavo tekstilij, obutve, pohištva, radioaparatov, šivalnih strojev itd. z istim odplačilnim rokom kot uslužbenci in delavci. Pripominjajo pa, naj bi dobivali kmetovalci posojilo tudi za nakup krme (v primeru elementarnih nezgod).

Posebno poglavje tega predloga govori o posojilih za nabavo reprodukcijskega materiala, plačevanje strojnih uslug, ter o dolgoročnih posojilih za nakup kmetijske opreme, potrebe čebelarstva, za ureditev nasadov ter za nakup plemenske živine. Jamstvo za dolgoročna posojila naj bi bila sodna intabulacija na nepremičnine.

50-LETNICA ŠOLE V VUČJI VASI

Vaški odbor SZDL in prosvetno društvo v Vučji vasi se pripravljata na proslavo 50-letnice obstoja domače šole. Poseben pripravljalni odbor bo sestavil program. Na proslavo bodo povabili tudi učitelje, ki so službovali v tej šoli in še živijo. Precejšnje težave pa jim povzroča pomanjkanje podatkov o šoli. Med drugo svetovno vojno je namreč okupator uničil ves šolski arhiv.

Proslava bo 1. maja. T. Š.

AVSTRIJA IN MANJŠINE

S sedmim členom avstrijske državne pogodbe, podpisane 15. maja 1955, je zagotovljeno, da bodo avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine v Koroški, Gradišču in Štajerski uživali iste pravice kot drugi avstrijski državljani, da imajo pravico do lastnih organizacij, zborovanj in tiska, pravico do osnovnega pouka v slovenskem in hrvaškem jeziku in na odgovarjajoče število srednjih šol. Predvideno je tudi, da bo v področjih s slovenskim, hrvaškim in mešanim prebivalstvom poleg nemškega tudi slovenski odnosno hrvaški uradni jezik, a napisi da bodo sestavljeni poleg nemškega slovenski oziroma hrvaški. Končno še, da bodo prepovedane organizacije, katerih cilj je odvzeti slovenskemu oziroma hrvaškemu prebivalstvu njihova manjšinska svojstva in pravice.

Minili sta skoraj dve leti, toda avstrijska vlada doslej še ničesar ni storila v tem smislu. Člani pogodbe so ostali brez odgovora in memorandumi predstavnikov Gradiščanskih Hrvatov in koroških Slovencev, poslani avstrijski vladi 11. oktobra in 5. novembra 1955 ter 15. maja 1956, v katerih so predloženi konkretni predlogi za uveljavljanje odredb člena 7 državne pogodbe v življenju. Še več, avstrijska vlada je v nasprotju z izrecno prepovedjo, ki jo predvideva Pogodba, dovolila, da se na Koroškem in Štajerskem nemoteno razvijajo šovinistična in profašistična združenja kot »Österreichische Schutzverbände«, »Schulverein Südmark«, Alpenländischer Kulturverband«, ki si prizadevajo, da bi odvzeli hrvaškemu in slovenskemu prebivalstvu njihove osnovne manjšinske pravice in nacionalno individualnost. Tem društvom, kot tudi drugim skrajno nacionalističnim skupinicam, daje močno podporo del pokrajinskega tiska na Koroškem in Štajerskem, ki jih s svojim pisanjem vzpodbuja na provokacije in izpade in doprinaša k netenju sovraštva med manjšinami in Avstrijci. Tako je največjim šovinistom, predvsem bivšim nacistom, omogočeno spreminjati čisto manjšinski problem v osrednje politično vprašanje in ga tako izkoriščujejo za svoje akcije.

Člen 34 državne pogodbe je predvidel, da po 18 mesecih po podpisu izteče rok za pojasnjevanje in tolmačenja njenih odredb od strani velikih sil. Z ozirom na to in na navedene pojave so predložili 15. januarja letos skupni memorandum velikim silam (predstavniki Hrvaškega kulturnega društva Gradiščanskih Hrvatov in predstavniki Združenja slovenskih organizacij na Koroškem ter Narodnega sveta koroških Slovencev v imenu koroških Slovencev. V tem memorandumu opozarjajo, da predpisi o izvajanju čl. 7 državne pogodbe še niso prinešeni kljub memorandumu, ki so ga že predložili avstrijski vladi, zato prosijo naj se velike sile zavzemajo za to, da bodo osnovni pogoji za njihovo nacionalno življenje in razvoj zagotovljeni.

Niti po vsem tem odgovorne avstrijske oblasti niso podvzele potrebnih mer za uveljavljanje odredb državne pogodbe v življenje in da bi se to vprašanje rešilo na način, ki bo koristil odnosom med našima deželama. Pri tem bo potrebno skrbeti za to, da bodo učitelji in uslužbenci na tem področju obvladali slovenščino, odnosno hrvaščino, drugače bodo zakonski predpisi samo formalnost in z njimi ne bo mogoče odstraniti z dnevnega reda to manjšinsko vprašanje.

Razumljivo je in naravno, da se naša javnost zanima za usodo svojih sonarodnjakov, brez obzira na to, kje oni živijo. Jugoslavija se ne sme dezinteresirati za to vprašanje niti zaradi tega, ker je njegova pravilna rešitev v interesu razvoja prijateljskih odnosov izmed naših dežel. Bivši minister zunanjih zadev Gruber je rekel ob priložnosti obiska naši deželi 1952. leta, da morajo biti nacionalne manjšine most, ki veže dve deželi, a ne kamen spotike in razdora. Ravno to želijo tudi jugoslovanski narodi in naše manjšine v Avstriji.

MARATONSKI TEK - razprava o razorožitvi

Razprava o razorožitvi traja že tako dolgo, da je pesimisti sploh ne jemljejo več resno, medtem ko ljudem realnega pogleda na svet vedno znova govori o nizu nerešenih vprašanj v kompleksu razorožitve. Vendar je v šestih predlogih, ki o njih zdaj razpravlja Podkomite za razorožitev, opaziti tolikšno zbližanje, da je optimizem že umesten. Predlog Kanade, Norveške in Japonske je opomin človeštvu. Predlog teh treh držav zahteva prenehanje nuklearnih poskusov, ki zastrupljajo politično in stvarno atmosfero v svetu. Predlog Indije pa zahteva že prepoved teh poskusov; poskusov z bombami.

Jugoslavija predlaga splošno razorožitev. Naloga je zelo komplicirana, zato je treba razpravljati o vseh pozitivnih predlogih, ki so že bili dani za razorožitev in začeti s konkretizacijo vsaj prvih korakov. Tak prvi korak je: ne povečavati že sedanjo stopnjo oborožitve in obstoječih vojnih sil.

Francosko-britanski načrt razorožitve se omejuje na določene etape. V vsaki etapi bi bilo treba pristopiti h kvantitativnemu in kvalitativnemu razoroževanju, naj bo to konvencionalno ali nuklearno. Toda ta načrt predvideva tudi paralelno reševanje velikih mednarodnih vprašanj, s čimer so naleteli na negodovanje Sovjetov.

Ameriški predlog je kontrola iz zraka, kajti oni smatrajo, da je vsaka razorožitev iluzorna, dokler je brez kontrole. Naposled obsega taka kontrola vse bolj nevarne teledirigirane projektile. Potem še sporazum o izkoriščanju bodoče nuklearne proizvodnje izključno za mirnodobne potrebe in sporazum o predhodnem objavljanju atomskih eksplozij. Ta predlog upošteva razorožitvene ukrepe brez političnih primesi. Tako se ob vsej razpravi pojavlja vprašanje: komu dati prednost, razorožitvi ali kontroli. Med Sovjeti in Amerikanci je lani prišlo v tem smislu že do zbližanja s predlogom 800-kilometrske zone med Atlantskim in Varšavskim paktom, torej zoni, podvrženi kontroli iz zraka.

Sovjetski predlog predvideva kot anglo-francoski — etape. Letos, prihodnje leto in 1959. leto je obdobje, v katerem bi naj zmanjšali konvencionalne sile v ZSSR, USA in Kitajski na po poldrug milijon vojske, a Britanija in Francija po 650.000. Amerika meni, da bi bilo treba pustiti ZSSR in USA po dva in pol milijona vojakov, Franciji in Britaniji pa vsaj 100.000 več, kot predvidevajo Sovjeti. Za ostale države predvidevajo Sovjeti največ po 200.000 vojakov. O tem naj bi razpravljali na posebni svetovni konferenci. Sovjeti želijo v svojem predlogu tudi zmanjšanje števila vojakov zahodnih sil v Zahodni Nemčiji vsaj za tretjino takoj v prvi etapi. Za neklearno oborožitev pa zahtevajo le častno obvezo, da ga ne bodo uporabljali in šele dokaj pozneje naj bi bila dana prepoved in zaloge uničene. Nadalje zahtevajo Sovjeti tudi opuščanje baz v tujih deželah.

Po vsem tem priznavajo tudi velike sile, da je mogoče pristopiti k določeni stopnji razorožitve in da to terja tudi izboljšanje ekonomskega položaja, vsekakor pa izgledi za mir. Končno je resnica, da je grmadenje oborožitve nevarnost, ki dovaja k skušnjavam, da bi te zaloge uporabili v kakšnem izmed kritičnih trenutkov ne glede na to, da bi bili tedaj vsi premagani.

PETAR STAMBOLIĆ

novi predsednik Zvezne ljudske skupščine

Na skupni seji obeh domov Zvezne ljudske skupščine so v torek izvolili za novega predsednika poslanca tovariša Petra Stambolića, predsednika Ljudske skupščine Srbije in člana Izvršnega komiteja CK ZKJ. Njegovo izvolitev je predlagal v imenu 20 poslancev ljudski poslanec Jakov Blažević.

Skupščinska domova sta na ločenih sejah sprejela osnutek sprememb v družbenem planu za letošnje leto, po katerem se spremeni način razdelitve skupnega dohodka gospodarskih organizacij in ustvarjajo ugodnejši pogoji za poslovanje podjetij in spodbujanje delovne storilnosti. O spremembah v družbenem planu je na skupni seji obeh domov poročal predsednik odbora za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta tovariš Mijalko Todorović. Na skupni seji sta oba domova na predlog predsednika Zvezne ljudske skupščine sprejela tudi resolucijo o poročilu Zveznega izvršnega sveta o njegovi politiki in dejavnosti v lanskem letu.

Vukmanović v prijateljskem Egiptu

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović je s člani jugoslovanske delegacije obiskal v torek mesto Kafr el Davar, kjer si je ogledal tovarno viskoze in tekstilij. V teh tovarnah je zaposlenih kakih 18.000 delavcev. Zgradili so jo izključno z egiptovskim kapitalom. Uprava podjetja je priredila jugoslovanskim gostom kosilo, na katerem so izmenjali prisrčne zdravice. Podpredsednik Vukmanović je med drugim poudaril zadovoljstvo, da se je lahko sestal z »borci junaškega Port Saida, ki so branili narodno svobodo«. Popoldne je Svetozar Vukmanović z ostalimi člani delegacije odpotoval v Aleksandrijo. Delavci in voditelji so se prisrčno poslovili od jugoslovanskih gostov.

Na ulicah Aleksandrije so priredili jugoslovanskim gostom prijateljski sprejem. Ljudje so vzklikali predsedniku Titu, predsedniku Naserju ter prijateljstvu med Egiptom in Jugoslavijo. Jugoslovanske goste so ob prihodu v Aleksandrijo pozdravili guverner mesta, poveljnik vojne oblasti in drugi funkcionarji.

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović je sprejel vabilo sirske vlade, naj z ostalimi člani jugoslovanske delegacije uradno obišče Damask. Jugoslovanska delegacija odpotuje v Damask prve dni aprila. Med obiskom v Damasku bo imel Svetozar Vukmanović razgovore z vodilnimi sirskimi državniki. Vabilo mu je izročil sirski veleposlanik v Kairu Abdel Rahman prek jugoslovanskega veleposlanika Josipa Djerdje.

Da bi se ognili krize

Desničarske stranke Francije kažejo nagnjenje, da bi podprle razmajano Molletovo vlado, samo zaradi tega, da bi se ognili hudim posledicam politične krize v deželi. To pa zaradi tega, ker menijo, da bi taka kriza utegnila samo okrepiti upanje Alžira, kar pa Francozom nikakor ne more niti ugajati niti koristiti v takšnem položaju kot je zdaj. Toda koliko uspešna bo Molletova sedanja borba in ali bo dobil iskano zaupnico, je vprašanje zase. Problemov je namreč veliko, od davkov, preko skupnega trga do Alžira.

DOMA IN PO SVETU

Japonski socialisti menijo, da bi novi britanski poskusi z eksplozijami nuklearnega orožja pomenili med drugim tudi kršitev principa svobodne plovbe po morjih, ki je zagarantirana z mednarodnim pravom. Ta stranka zahteva od premierov velikih sil, naj začno razgovore zaradi zaključenja sporazuma o prepovedi atomskih in hidrogenskih eksperimentov.

— — —

Ministrstvo za notranje zadeve Madžarske je izdalo uredbo o policijskem nadzoru oseb, ki, kot pravi ta ukaz, predstavljajo nevarnost za javnost, izzivajo nerede med prebivalstvom in škodujejo gospodarstvu, katerih krivda pa ni tako velika, da bi jih lahko privedli pred sodišče. Tem osebam je ponekod prepovedano tudi bivanje v nekaterih mestih Madžarske.

— — —

Delegacija ljudske mladine bo odpotovala v Romunijo in bo s tem vrnila obisk predstavnikov romunske ljudske mladine jeseni lanskega leta.

— — —

V tajništvu za delo Zveznega izvršnega sveta pripravljajo izdajo uredbe o plačah v gospodarstvu v skladu z novo razdelitvijo dohodkov.

— — —

Na Formozi so v teku tajni razgovori o krepitvi vojnega sodelovanja med ZDA in Formozo. Ti razgovori so med ameriškim generalom Maxwellom Taylorom in Čang Kaj Šekom.

— — —

Švedski premier Tage Erlander bo obiskal Jugoslavijo in ostal na obisku devet dni.

— — —

Poljski premier Cyrankiewicz je prispel v ponedeljek popoldne na službeni desetdnevni obisk Indiji. Razen premiera Nehruja so gosta dočakali člani vlade in diplomatskega zbora.

Na BERMUDIH - obnovljeno zaupanje

»Bermudska tema« bo še dolgo ščit, na katerem bodo lomili svoja kopja mednarodni kronisti, ker je že zdaj moč zapisati, da »preprosto uradno sporočilo« ne vsebuje vsega in bo šele čas tisti, ki bo jasneje razkril, o čem so se zares sporazumeli in katera nesoglasja so ostala.

Če za uvod povzamemo odmeve, ki jih je bilo doslej slišati iz Washingtona in Londona, se zdi utemeljena trditev, da so na zunaj formalno zasuli prepad, ki ga je izkopala Edenova agresivna odločitev, da bo sam, celo brez posvetovanja s svojim močnejšim zaveznikom onstran Oceana, s silo razvozljal v svoj prid sueško pravdo. Macmillan in Eisenhower sta prijatelja še izza druge svetovne vojne in zato ni dvoma, da so razgovori potekali v prisrčnem ozračju, o tem ali so res zgladili nasprotja, pa bo imela odločilno besedo bodočnost.

Predsednik in premier sta pretresla splet političnih, gospodarskih in vojaških vprašanj in sta, sodeč po skopo odmerjenem sporočilu, našla za nekatere izmed njih kompromisno rešitev: Britanci so privolili v ameriško politiko glede Sueza, ZDA pa so se sklenile »vojaško« pridružiti Bagdadski zvezi. Washington je tudi ugodil Londonu glede atomskega orožja, ki ga britanska vlada že dlje časa zahteva, razen tega pa so Američani pripravljeni razkriti svojim britanskim prijateljem skrivnosti o gradnji podmornic na atomski pogon. Toda, sklepajoč spet po komentarjih vplivnih britanskih časopisov, merodajni v Londonu niso popolnoma zadovoljni s tem sporazumom, ker si je že stari Churchill zelo prizadeval, da bi popolnoma zrušil »atomsko pregrajo« med obema zaveznikoma, in dosegel svobodno izmenjavo vseh znanstvenih dosežkov na tem odločilnem področju. Macmillan je namreč pri tem vprašanju, ki je za Britance verjetno še pomembnejše kot Srednji vzhod, le delno, omejeno uspel.

O soglasju glede drugih vprašanj skoraj ni moč govoriti, saj besedilo uradnega sporočila zgolj potrjuje že znana stališča (nemška združitev in poglobitev kulturnih odnosov z Vzhodom), glede nekaterih drugih pa sta obe strani ostali pri starem (Velika Britanija je za, ZDA pa proti priznanju Kitajske). Nekateri skušajo prikazati bermudske razgovore kot nekakšno »kapitulacijo« Londona pred Washingtonom, vendar je to pretirano že zavoljo tega, ker ni verjetno, da bi se n. pr. Velika Britanija kar tako odrekla tradicionalni »posredovalni« vlogi, ki ji omogoča kolikor toliko samostojno politiko poleg velikega in bogatega ameriškega zaveznika, razen tega pa ne smemo pozabiti, da je London še vedno središče britanske skupnosti narodov, kar je tudi skušal posredno poudariti Macmillan s tem, da je na Bermudih po končanem sestanku z Eisenhowerjem začel razgovore s kanadskim predsednikom vlade. Gre pa še za druge razloge, med katerimi ni zadnje dejstvo, da si Velika Britanija želi vsaj prvo, če že ne glavno besedo med svojimi evropskimi zavezniki.

Bermudski razgovori so se v glavnem omejili na britansko-ameriške odnose. V tem se razlikujejo od prejšnjih, ko so se tu sestajali trije zahodni partnerji in določali stališča do četrtega, ki ni bil prisoten — SZ. Zdaj pa je bilo nasprotno, urediti je bilo treba predvsem stvari v lastni hiši. To pa ne pomeni, da širši okvir teh razgovorov (splošni mednarodni položaj) ne bi bil važen. Ta del so zaradi njegovih blokovskih osti že mnogi kritizirali in ni slučajno, da je prav ob zaključku bermudskega sestanka indijski predsednik vlade Nehru predlagal, da bi čimprej prišlo do novega štiristranskega sestanka, ki naj bi ublažil najhujša nasprotja, pri čemer se je Nehru skliceval na pozitivni vpliv takega sestanka pred dvema letoma.

Sedanje zasedanje ožjega razorožitvenega odbora v Londonu bo zaradi tega preizkušnja dobre volje, saj so ustvarjeni pogoji, da bi se po formalnem zbližanju, do katerega je prišlo na letošnjem zasedanju Generalne skupščine OZN, dokopali vsaj do začetnih sporazumov. To bi zmanjšalo največjo oviro — nezaupanje. V takem, spremenjenem ozračju pa bi bila Nehrujeva zamisel nedvomno uresničljiva in tudi ne brez blagodejnih obetov.

OLAJŠAVE PRI IZVRŠEVANJU VOJNE OBVEZNOSTI

Predlog o spremembah in dopolnitvi zakona o narodni obrambi, ki je pred Zvezno ljudsko skupščino, daje določene olajšave državljanom za izpolnjevanje vojne obveznosti. Osnovne postavke je že povedal državni sekretar, tov. Gošnjak ob zadnji razpravi o proračunu. V predlogu so predvidene tri osnovne spremembe.

Uvajajo enoletni rok za tiste vojne obveznike, ki vzdržujejo družine s svojim delom. Doslej je bil ta socialni moment reševan z odgoditvijo vpoklica tako dolgo, dokler stanje v družini ne bo urejeno.

Za te obveznike je torej predviden skrajšani vojaški rok na eno leto s pogojem, da vzdržuje družino s svojim delom in da davek na dohodek ni večji kot to odreja Zvezni izvršni svet. Seveda je tu pogoj, da v družini ni nikogar, ki bi mogel prevzeti skrb za njo. To so osebe, mlajše od 18 let in starejše od 25, če so na rednem šolanju v srednjih šolah, in do 27 oziroma 28 let, če so na rednem šolanju na fakultetah ali višjih šolah. V to skupino spadajo tudi možje, starejši od 60 let in žene starejše od 50 let ali mlajši, če jih je vojna zdravniška komisija spoznala za stalno nesposobne za delo.

Po sprejetju v Zvezni ljudski skupščini mora izvršni svet določiti vplив dohodkov na to pravico hranilca družine. Razen tega bo državni sekretar moral uvesti pravilnik, ki bo določal postopek za realiziranje z zakonom določenih pravic. Šele potem bodo pretresane prošnje za zmanjšanje kadrovskega roka.

Druga sprememba je v tem, da sinu-edincu ni mogoče določiti služenja triletnega kadrovskega roka. To pravico je imel doslej samo edinec, ki je bil hranilec družine. V bodoče bo edinec, ki ima sestre, služil v Armadi najpoč dve leti. Smoter je torej, da se s tem olajšajo življenjske razmere družinam, a državljanom-obveznikom omogoči eno leto več koristnega dela v gospodarstvu. To bo veljalo z nastopom zakona tudi za tiste, ki so že na odsluženju kadrovskega roka.

Tretja sprememba se nanaša na odgoditev odsluženja kadrovskega roka. Doslej je bilo mogoče odgoditi odsluženje kadrovskega roka najdalj do 27. leta starosti, poslej bo mogoče doseči odgoditev tudi do 31. leta starosti.

Te predloge so že sprejeli odbori za organizacijo oblasti in uprave ter zakonodajni odbor Zveznega izvršnega sveta ljudske skupščine.

Vedno bolj vroče v Alžiru

V Alžiru so zadnje dni zajeli boji ves teritorij. Sporočajo, da so spopadi v teh dneh presegli vso dosedanjo silovitost, a najhujši so v centralnem predelu. Službene trditve navajajo vedno več žrtev v enem dnevu, tako da te številke presegajo že 300 upornikov. Francoski podatki seveda ne navajajo francoskih izgub. Francoska sodišča še vedno postopajo proti ujetim upornikom. Smrtne obsodbe so bile izrečene že 21 Alžircem, a zabeležena sta tudi dva primera samomora, ki pa ju ni mogoče preveriti.

Rekordna proizvodnja v Zahodni Nemčiji

V letošnjem januarju so zahodnonemške avtomobilske tovarne dosegle rekordno proizvodnjo. Izdelale so 100.561 avtomobilov ali 21 odstotkov več kot decembra lani.

Volivci beltinske občine predlagajo ...

Zbori volivcev, ki so bili zadnje dni v beltinski občini, so bili posvečeni predvsem družbenemu načrtu občine in okraja, govora pa je bilo tudi o glavnih smernicah republiškega družbenega načrta. Razprava je bila v nekaterih krajih zelo živahna in volivci so se zavzemali predvsem za smotrno uporabljanje sredstev občinskih skladov, za izboljšanje travnikov in pridelovanje krmnih rastlin na njivah kot dveh bistvenih pogojih za še večji vzpon živinoreje, za večjo pomoč Vodne skupnosti pri prostovoljnem urejevanju odtočnih jarkov in manjših melioracijskih delih ter za deležnost občinskega sklada za napredek kmetijstva pri dohodku od lova.

V občinskih skladih bodo letos predvidoma zbrali 25 in pol milijona dinarjev. Volivci (na nekaterih zborih je bila udeležba okrog 50-odstotna) so kaj določno razpravljali o uporabljanju teh sredstev in preudarno ocenjevali njihov učinek pri krepitvi gospodarstva v občini. Prevladovale so težnje, da naj bi sredstva služila predvsem za elektrifikacijo in še večje gospodarsko uveljavljanje kmetijskih zadrug. Pametna politika pri razdeljevanju občinskih sredstev, ki naj služijo predvsem gospodarskemu napredku, je za beltinsko občino še posebej važna, saj je narodni dohodek na prebivalca dokaj pičel spričo agrarnega značaja okoliša. Prav to dejstvo pa tudi narekuje, kam je potrebno vlagati sredstva, da bodo čimprej prinesla otipljive gospodarske rezultate.

Živinoreja prinaša prebivalcem občine okrog 70 odst. vseh dohodkov in je potemtakem vodilna kmetijska stroka. Po številu je že dosežen rekorden napredek; sedaj redijo toliko živine, kot je še niso v nobenem predvojnem letu. Bodoča prizadevanja bodo morala biti usmerjena predvsem h kakovosti, ki občutno zaostaja za številčnostjo in ki jo bo moči očitno izboljšati samo z intenzivnejšim travništvom in pridelovanjem krmnih rastlin na orni zemlji. Travniki so zelo slabi. Gnojilni in drugi poskusi posameznih kmetovalcev v preteklih letih pa kažejo, da je mogoče travnike močno izboljšati z skrbnim gnojenjem, apnenjem in sejanjem primernih trav. V zadnjih letih kmetje še vedno sejejo ajdo, čeprav se je docela izrodila in močno izčrpava zemljo. Veliko večjo korist bi imeli, če bi namesto izrojene ajde sejali krmne rastline.

Suše se v beltinskem okolišu ne bojijo toliko kot poplav, ki so posebno nevarne ob murskem pasu. Ljudje so pripravljeni mnogo žrtvovati za samoobrambo, ki sicer ni vezana na velike denarne izdatke: kopanje novih in čiščenje zanemarjenih jarkov, manjša melioracijska dela itd. Pri svojem prizadevanju pa so deležni odločno premale pomoči Vodne skupnosti. Prav v času, ko Vodna skupnost ni imela potrebnih sredstev za večja dela, so nekateri krajevni odbori zahtevali od nje, naj pošlje v njihove kraje svojega strokovnjaka, ki bi delavoljnim ljudem nasvetoval, kako globoke jarke naj skopljejo in v kateri smeri, da bo delo tudi strokovno izpeljano. Takim vabilom pa se Vodna skupnost ni vedno odzvala. V neki vasi so celo povedali, da že štiri leta zastonj čakajo na potrebne nasvete, čeprav so pripravljeni prijeti za delo.

V Melincih so volivci menili, da naj bi bila občina (bolje: njen sklad za pospeševanje kmetijstva) deležna tudi dohodka od lova. V beltinskem lovskem okolišu namreč lovijo zajce za izvoz, vendar od tako pridobljenega dohodka ne dobijo prav ničesar lastniki zemljišč, na katerih so se živali hranile. Svoj predlog so melinski volivci utemeljevali s tem, da je lov gospodarska panoga in ne zgolj šport in da je torej potrebno del dohodka od lova vrniti kmetijstvu, ki divjad tudi vzdržuje. Pri tem pa kajpak niso mislili na to, da bi bili tega dohodka deležni posamezniki, marveč naj bi se sredstva zbirala v namenskem občinskem skladu.

S. K.

Namesto 19 kar 29 KRAJEVNIH ODBOROV

Predzadnjo soboto je bila v Radgoni občinska seja. Odborniki so uvodoma počastili spomin na Mošo Pijado z enominutnim molkom. Zvezni ljudski skupščini so poslali žalno brzojavko.

Na seji so najprej spremenili odloka o turistični taksi in pavšalni skočnini. Po teh spremembah bo turistična taksa za domače goste nekoliko manjša kot za tujce. Uveden je nov način pobiranja skočnine. Novi šolski odbori so bili izvoljeni v vsej občini, na seji pa je občinski ljudski odbor še imenoval svoje člane. V šolsko družbeno upravljanje je tako vključenih okrog 240 državljanov, od tega 35 žená.

Z dosedanjimi odbori in zbori volilcev še niso zadosti uveljavili družbenega upravljanja na vasi. Zato je občinski ljudski odbor razširil to upravljanje od dosedanjih 19 na 29 krajevnih odborov in od 29 na 37 zborov volivcev. To spremembo bodo uveljavili aprila na zborih volivcev.

Nedavno ustanovljeni knjigovodsko-revizijski zavod, ki ni prinesel nobenih koristi, je ljudski odbor ukinil. Odborniki so še razpravljali o raznih perečih gospodarskih in upravnih vprašanjih. Za direktorja vinogradniškega posestva Radgona je bil imenovan dr. Milan Orel. Občina bo prevzela zadružni dom v Lutvercih. Del tega doma bodo preuredili za družinska stanovanja.

-ika

KONFERENCA SZDL PRI GRADU

Pred dnevi je bila pri Gradu konferenca predsednikov vaških odborov Socialistične zveze in občinskega odbora Socialistične zveze. Razen funkcionarjev se je udeležilo te konference še precej ostalih članov. Razpravljali so o delu in vlogi Socialistične zveze na vasi. Sklenili so, da bodo s sistematičnim delom povečali sodelovanje prebivalstva z organizacijo in tako zvišali število članov, ki je tukaj najnižje v Pomurju. Živahno so razpravljali tudi o razmerah v organizaciji in splošnem političnem položaju v teh krajih in o vzrokih dokajšnje pasivnosti. Vsekakor je pomembno upoštevati obrobnost goričkega predela pokrajine in s tem v zvezi težave, kot so promet, elektrika, možnosti stalne zaposlitve, močna prenaseljenost in zastarele metode gospodarjenja. Vse to terja veliko prizadevnost funkcionarjev političnih organizacij, ljudskih odbornikov in prav tako strokovnjakov, ki pa jih v veliki meri odklanjajo, kar še otežuje položaj.

Velik obisk in živahna razprava nakazujeta smotrno delovanje te organizacije v tem predelu okraja.

V. S.

PIKI in PIKA

Med Ledavo in Muro je dokaj oddaljena od naselij Murska šuma, v kateri ima logarnico Gonza. Tukaj je obilo divjačine, ki mirno in varno živi. Gonza z veseljem pripoveduje vsem obiskovalcem, koliko različne divjadi je v tem delu petišovskega lovišča. Pred štirimi leti je ob veliki poplavi rešil iz vode srnico in srnčiča ter ju vzgojil kot otročiče. Za Gonzova otroka Tončka in Metkico sta bili živalci veliko veselje. Poimenovali so ju Pika in Piki. Srnji par je začel odhajati v gozd, od koder se je vračal ob določenih urah, ko je dobival obroke hrane.

Po okolici se je razvedelo o udomačenih srnah. Prijatelji so prihajali, da bi ju videli. Mali Tonček je tedaj šel pred logarnico in klical Piko in Pikija po imenu. Živali so takoj pritekle iz gozda k hiši, a niso se branile niti vstopiti v hišo, pa čeprav je bil v njej tudi logarjev pes. Pes in oba srnja mladiča so si bili dobri prijatelji, tako dobri, da so celo spali skupaj. Piki in Pika pa sta se razvadila in hotela jesti le kruh, ki jima je bolje ugajal kot pa mleko.

Lani in predlanskim pa je bil Piki že nevaren za obiskovalce gozda. Zrasli so mu namreč že rogovi in kot vsak mladič, je postal tudi on napadalen. Za njegovo bojevitost so zvedeli prebivalci okolice Lendave in Murskega Središča. Celo sam Gonza, ki ga je vzgojil, si ni želel več srečanja z njim. Kadarkoli je šel z družbo skozi gozd, je vselej oprezoval in opozarjal: »Pazite, tukaj se Piki najraje pojavlja!« Tudi graničarji so poznali Pikija. Nekoč je celo napadel kapetana Bulajiča, ki se je z njim boril čez pol ure, preden se ga je mogel otresti. Štiri druge pa je Piki celo ranil, da so lovci morali plačevati stroške zdravljenja.

Toda: če je bil Piki nevaren za obiskovalce Murske šume, pa je bil tudi koristen. Zankarji, ki so tukaj lovili, so se ga bali in zapuščali lovišče. Z onstran Mure pa so prihajali po gobe in polže in ob tej priložnosti pobirali tudi fazanja jajca, lovili mlade zajce in še drugače delali škodo. Piki je tudi to preprečeval. Tako so petišovski lovci takrat zabeležili večji stalež fazanov in jerebic...

Lani julija so Pikija ustrelili, ker je bil kljub vsemu le prenevaren. Pika pa še živi. Lani je imela prve mladiče — samca in samico. Še zdaj prihaja vsak dan pred logarnico po obrok kruha. Svoje mladiče pušča ob robu gozda — ne pusti jih k hiši. Tako je rod Pikijev ohranjen.

Mar ni to pravo sožitje in tovarištvo — srni, pes in človek, ki so se znašli v skupni družbi. To je pestra Gonzova družina, o kateri je v pričujočem članku zapisanega marsikaj zanimivega. Kar preberite!

Kmalu bodo sestavili perspekt. načrt za šolsko omrežje

Svet za šolstvo pri ObLO Gor. Radgona je že lani poleti začel sestavljati perspektivni načrt za šolsko omrežje; v skladu z navodili so sestavili osnutek načrta, ki naj bi ustrezal s šolsko reformo predvideni reorganizirani šoli.

V občini deluje devet osnovnih šol in dve gimnaziji. Osnovne šole so 4 in 8-razredne. Od 60 oddelkov jih je 57 s samostojnimi razredi, samo v 3 sta združena dva ali trije razredi.

Upravičeno bi pričakovali, da so v tako velikem številu normalno organiziranih šol dobri učni uspehi. Ob prvem polletju so sicer zadovoljivi, saj znaša občinsko povprečje 78,6 odst. pozitivnih ocen, kar je za 2,6 odst. boljši uspeh od lanskega in za 1,7 odst. slabši od okrajnega povprečja. Bolj porazno pa je število učencev, ki ponavljajo v posameznih oddelkih. Od 1736 učencev, ki obiskujejo nižje razrede osnovnih šol, jih ponavlja 656 (37,8 odst.) — torej vsak tretji učenec zaostane v prvih štirih razredih enkrat ali dvakrat. Ta odstotek se iz razreda v razred povečuje. V I. razredih je 18,8, v II. 39,5, v III. 45,5 in v IV. razredih že 52,5 odst. ponavljalcev. Ta odstotek pa raste še v V. (61,1 odst.) in v VI. razredih (64,1 odst.), nato pa močno upade na 24,4 odst. Od 310 učencev, ki so se leta 1955 vpisali v I. razred osnovne šole, jih je letos v IV. razredu 182 (58,7 odst.). Največ (95) jih je zaostalo enkrat, 32 dvakrat, 3 pa trikrat. Domala vsak drugi učenec tega letnega vpisa je potemtakem vsaj enkrat zaostal.

Kje so vzroki za tako slabe učne rezultate? Ali je v tem predelu domala polovica otrok pod normalnim nivojem duševnih sposobnosti? Najbrž ne.

Gotovo ima pri tem »zaslugo« subjektivni činitelj — slabo šolsko delo. Odločilnejši pa so objektivni činitelji, s katerimi bo potrebno računati pri sestavljanju perspektivnega načrta.

Prvi in po mojem mnenju najodločilnejši činitelj so preveliki šolski okoliši. Ponekod imajo učenci tudi 5 do 6 km daleč v šolo. Ena ura hoje, pogosto po slabih, blatnih poteh in kolovozih, je za otroka pod desetimi leti dokajšen telesni napor. To se kajpada močno pozna pri učnem delu. Po podatkih iz lanskega šolskega leta je prehodilo dnevno (v šolo in nazaj) čez 8 km 458 učencev. V anaško šolo 121 (38 odst. to šolo obiskujočih), negovsko 117 (40 odst.), stogovško 91 (55 odst.) itd. Medtem ko se na levem bregu Mure borijo za bolj redko šolsko omrežje, iščejo v radgonski občini možnosti za njegovo zgostitev. Predvidevajo, da bo treba najti ustrezno rešitev pri že omenjenih šolskih okoliših.

Drugi, nič manj pereč problem je nezadostno število učilnic. Za 60 oddelkov jih je pri roki samo 38. Manjka jih torej 22 ali 36 odst. Spričo tega mora imeti 22 oddelkov popoldanski pouk. Popoldansko duševno delo pa nikoli ni tako uspešno kot dopoldansko, posebno še pri prevladujoči kmečki šolski mladini, ki mora dopoldne pomagati pri kmečkem delu in prihaja popoldne telesno utrujena v šolo. Pozimi pa se kažejo slabe posledice tega stanja v nezadostno prezračenih in ogretih učilnicah.

Pomanjkanje učilnic bo z uveljavitvijo šolske reforme še bolj pereče. Predvidevamo namreč tri stopnje osnovne šole: I. stopnjo s 3, II. stopnjo z 2 in III. stopnjo s 3 razredi. Zato bo na šolah z dvema učilnicama delovala samo nižja stopnja (prvi trije razredi), medtem ko so sedaj delovali štirje razredi. Učenci IV. razreda osnovne šole Orehovci in Murščak bodo morali v sosednjo šolo, s čimer se bo že itak pereč problem kapelske šole še bolj povečal. Razbremenila pa jo bo lahko radenska šola, ki ima s svojimi štirimi učilnicami pogoje za popolno osem-razredno šolo.

Dosedanji šolski sistem je bil dokajšnja ovira za boljši učni napredek. Nižja gimnazija je s svojim predmetnikom, učnim načrtom in slabimi kadrovskimi in materialnimi pogoji vplivala na kriterij ocenjevanja v osnovni šoli. Tudi gimnazijskemu učnemu načrtu prilagojeni osnovnošolski učni načrt ni vzbujal pri učencih pravega zanimanja za učenje.

V novem šolskem sistemu, v katerem ne bo več gimnazije, in ob novih učnih načrtih in predmetnikih pa bo potrebno poglobljeno šolsko delo. Tega sicer v perspektivnem načrtu ni mogoče upoštevati, ker ga bo moral upoštevati učitelj sam, če bo hotel doseči smotre, za katerimi stremi naša šolska reforma. Za njim pa bodo stremeli in ga zahtevali starši in ves naš sodobni gospodarski sistem.

Miha Veršič

ROCK'N ROLL V MURSKI SOBOTI

Za ponedeljkovim koncertom jazz glasbenikov iz Maribora se obeta Murski Soboti še ena, za naše kraje nenavadna in zanimiva prireditev.

V ponedeljek zvečer bo prišel v M. Soboto svetovno znani plesni učitelj s pariškega Instituta za moderne plese g. Jean Montperdeuxe. S partnerico, francosko filmsko igralko Loti Sacreau, bo izvajal ob 19. uri v kavarni »Platana« že povsod znani ples rock'n roll.

Po svoji turneji po Italiji je obiskal tudi Koper, Ljubljano, Celje in Maribor. V torek se bo ustavil še v Radencih, kamor namerava priti v letošnji sezoni na kratek oddih, nato pa bo odpotoval v Graz.

Seminar za upravnike kmetijskih posestev

Pred nekaj dnevi so pričeli v Murski Soboti osemdnevni seminar za upravnike in direktorje kmetijskih gospodarstev. Seminarja se udeležuje 30 upravnikov in direktorjev z obeh strani Mure. Na seminarju razpravljajo o finančno-proizvodnih načrtih, o nagrajevanju v kmetijstvu itd.

NA PAVLOVEM DOMU V SZOMBATHELYU

(Z A P I S E K S P O T I)

Več kot deset let je že preteklo, odkar so po smrtne ostanke slavista in pesnika dr. Avgusta Pavla položili v grobnico, ki sicer predstavlja svojevrstno kletno grobišče pod salezijansko cerkvijo v obrobnem predelu Szombathelya. Starodavna stolica Železne županije se je svojemu dolgoletnemu kulturnemu delavcu in meščanu v jubilejnem letu njegove smrti oddolžila s spominsko ploščo na njegovem domu in poimenovanjem ene izmed svojih ulic z njegovim imenom.

Vsa ta dejstva so mi bila redkobeseden, več ali manj uraden kažipot, ko sem v prijetnem in prazničnem marčnem predpoldnevu hitel proti szombathelyski Kalvariji, proti Pavlovemu domu.

Že od prej sem poznal ta tihi dom v prav tako tihi ulici. Poznal sem njegovo zgodovino. Poznal sem njegovega nekdanjega gostoljubnega gospodarja, domačnost okolja in intimno delovno ozračje, ki se je oblikovalo v Pavlovem družinskem krogu in katerega skrite silnice so segale v mladostni svet ob Kučnici in Rabi. Zato sem po dolgih letih s kopico spominov in nemajhnim zanimanjem prestopil njegov prag.

Dobro razpoložen in zgovoren profesor je že zdavnaj zapustil svoj dom... S pogledom sem lahko razen njegovih bližnjih pozdravil samo njegovo nemo bronasto poprsje. Razumljivo, da se nisem mogel ustaviti niti v njegovi delovni sobi niti ob njegovi delovni mizi, polni knjig in zapiskov. Mnogokaj pa je vendarle ostalo, kar spominja na njegovo ustvarjalno osebnost in kar govori o njegovi plodni življenjski poti od Cankove do Szombathelya.

Sicer je res, da so precejšen del njegove znanstvene zapuščine, njegovega bogatega rokopisnega gradiva prenesli v szombathelyski muzej in drugam, vendar pa je nekaj svežnjev pokojnikovih rokopisov, tipkopisov in zapiskov vseeno ostalo v družinskem arhivu. Kopije njegovih slovenskih pesniških prevodov so še zdaj tako skrbno zložene kot da bi jih avtor včeraj odložil. Tu so tudi tipkopisi njegovih jezikoslovnih razprav, neizdane slovnice prekmurskega narečja in številni pisemski ovitki s pedantno zbiranimi narečnimi slovenskimi izrazi in reki, ki v glavnem datirajo iz njegovih študentovskih let... Vsebinsko bogata je tudi ohranjena korespondenca. Jezikoslovno in kulturno-zgodovinsko so izredno zanimiva predvsem orumenela pisma njegovega profesorja, mentorja in prijatelja Asbotha.

Po več kot petnajstih letih sem si želel znova ogledati tudi Pavlovo knjižnico. Spominjam se, da je bila to skrbno urejena knjižnica, z mnogimi prekmurskimi tiski. Zdaj kot taka ni več obstajala. Iz tesnih prostorov so jo — kar je ostalo po nekaterih odkupih — spravili v zaboje.

Počasi sem jemal v roke lepo ohranjene knjige. Včasih se mi je zazdelo kot da bi brskal po knjigah kje v Sloveniji... Zloženi letniki »Ljubljanskega zvona«, »Dom in sveta«, »Mladega Prekmurca« in drugih revij, med katerimi se nahaja tudi »Prekdonavski obzornik« («Dunántuli szemle«), ki ga je Pavel dolga leta urejeval. Med znatnim kupom knjig mi je pogled zastal na starih izdajah Mohorjeve družbe, na Kranjčevem romanu »Do zadnjih meja«, na Vorančevih »Samorastnikih«, nekam mehanično pa so mi potovale skozi roke tudi številne hrvaške knjige, raznolika madžarska in nemška dela. Prekmurski tiski so poglavje zase. Sami govore o tem, s kakšno ljubeznijo jih je Pavel zbiral in hranil skozi desetletja. Okorne črke na notranjih straneh platnic še zdaj pripovedujejo o njihovih nekdanjih lastnikih in o vaških poteh vnetega zbiralca...

Ko sem se poslavljal od Pavlovih in od Pavlovega doma z belo spominsko ploščo na pročelju in ko sem zapuščal enolične ulice rimske Sabarije, se nisem mogel znebiti misli, da so Pavlova rokopisna ostalina in njegove knjige otipljiva dokumentacija plodne dejavnosti in intimnega sveta človeka, ki je v provincijskem vzdušju poleg znanstvenega in pesniškega ustvarjanja pogumno in krepko gradil tudi zgodovinsko pomembne kulturne mostove med našimi narodi in Madžari. Zategadelj pa se bomo tudi morali še in še vračati k njegovim delom.

F. Šebjanič

Letni zbori kmetijskih zadrug so zelo pomembni. To je čutiti po razpravah, ki so zajele člane že pred sklicanimi zbori. Kaže, da večini članov nič več ni vseeno, kako gospodarijo upravna vodstva in uslužbenci zadrug. Kljub temu, da marsikateri član še ni dovolj seznanjen z nameni svoje zadruge in da je zaradi tega njegovo mnenje včasih zmotno, pa s svojimi tudi neurejenimi in prakticističnimi pripombami le nakaže nekaj, o čemer je vredno razmišljati tistim, ki pot zadruge dobro poznajo. Tako pride do odkritij, kakršna so bila v Hotizi, in do rezultatov, o katerih so govorili v Križevcih. Med zelo dobrimi in zelo slabimi zadrugami pa je tudi precej takih, ki jih domala ni opaziti v življenju, o katerih navadno ne govorimo in tudi ne pišemo, čeprav ni prav, da jih spregledamo . . .

Nič papirnatih sklepov - VELIKO STORJENEGA

VEČ KMETIJSKIH PRIDELKOV. — IZBOLJŠALI SO POSLOVANJE IN ODKUP. — ZA 25 ODSTOTKOV VEČJI BLAGOVNI PROMET. — SEDAJ JE 360 ČLANOV. — LETOS BODO VELIKO INVESTIRALI. — NOVI STROJI IN PRIKLJUČKI.

Na občnem zboru Kmetijske zadruge v Križevcih pri Ljutomeru je bilo dokaj živahno. V zadružni dvorani se je zbralo okrog 300 kmetovalcev, ki so z zanimanjem poslušali izčrpna poročila upravnega zadružnega vodstva. Uresničeni so bili domala vsi sklepi, ki so jih sprejeli na lanskem občnem zboru.

Lani so dogradili veliko šupo za poljedelske stroje, nekateri zadružniki pa so kolektivno zavarovali svojo živino. V bodoče naj bi kolektivno zavarovali tudi žito. Za izboljšanje živinoreje so začeli urejevati skupne zadružne pašnike in tekališča za mlado živino. Število članov se je povečalo za 5 odst., kar pomeni, da je sedaj včlanjenih v zadrugo 55 odst. vseh kmetovalcev v okolišu. Letos se bodo trudili, da bo število članov še občutneje narastlo.

Križevska zadruga je ena največjih zadrug v Pomurju — tako po številu članov kot poslovnem ozemlju. Združuje 15 vasi na Murskem polju in šteje 360 članov. Lani so zelo povečali promet; vsega je bilo za čez 100 milijonov dinarjev (31 milijonov v trgovini, čez 70 milijonov pa pri odkupu).

Pospeševalni odseki so delovali zelo aktivno. Lani je imela zadruga v reji 9 plemenskih bikov. Od najboljšega plemenjaka Petra je bilo prodanih 54 plemenskih bikcev in 15 telic v vrednosti 6 milijonov din. Avgusta so organizirali reden pregled rodovniške živine. Pregledanih je bilo 446 živali. Več kot polovica goved je bilo dobro ocenjenih. Rodovnik vodijo na 123 kmečkih gospodarstvih. Pri 192 kravah ugotovljena povprečna molznost znaša 2863 kg mleka letno na glavo. Največje hlevsko povprečje je dosegel Anton Ivančič iz Kokorič s svojimi desetimi kravami — 5176 kg mleka. Dosedaj je bila zadruga navezana na uvoz plemenjakov, ker vrednosti domačih bikov niso ugotavljali, odslej pa bodo povezani s Kmetijskim institutom v Ljubljani in ne bodo več odvisni od uvoza. Močno napreduje tudi umetno osemenjevanje krav. Letos bodo ustanovili plemenilno postajo.

V zadrugi uporabijo povprečno 48 kg umetnih gnojil na hektar, kar pa še ni povsem zadovoljivo, zato pa tudi niso pridelali toliko žita, kot so predvidevali. Nekaj so bile krive tudi nizke lege in deževno vreme. Vseh umetnih gnojil so porabili okrog 10 vagonov. Največji pridelek so zabeležili pri krompirju, slabše pa je bilo s pridelovanjem krmskih rastlin na njivah in travnikih. V prihodnosti bo potrebno posvetiti večjo pozornost poljedelstvu in semenski službi; ustanovili naj bi samostojno semenarsko podjetje, v katerem bi delovali samo najboljši strokovnjaki, ne pa trgovci, kot je to bilo dosedaj. Intenzivnejše bo potrebno izboljševati tudi travnike, sicer si ne bodo mogli zagotoviti dovolj dobre krme. Agrotehnični ukrepi so bili uveljavljeni 100-odst., samo kalcifikacija še ni dovolj prodrla v zadružni okoliš.

Sadjarstvo se še ni dovolj opomoglo zaradi kaparja, toda opaziti je veliko izboljšanje. Kmetovalci že redno škropijo sadno drevje, kmetijska zadruga pa jim pomaga s škropilnicami in škropivom. Na tem področju pa je potrebnih še več pobud samih sadjarjev. Zadruga je priredila tudi več predavanj, ki bi morala biti enako zanimiva in privlačna za vse kmetovalce. Z novim letom so začeli razdeljevati tudi obračunske knjižice.

V zadrugi pa imajo tudi precej težav in problemov, nekaj celo takih, ki so jih povzročili zadružniki. Posamezniki so na primer naročili semenski krompir in drugo semensko blago, pa ga pozneje niso pravočasno odpeljali ali plačali. Pri odkupu pa so največje težave zaradi premajhnih skladišč, pomanjkanja denarnih sredstev in vagonov za prevoz.

Letos nameravajo v križevski zadrugi še povečati odkupno delovanje, najeli bodo 3 milijone din investicijskega posojila, izpopolnili strojni park (nabavili si bodo še en traktor s priključki), dokončno uredili zadružni dom in primerne prostore za ljudsko knjižnico. Vsi člani si bodo naročili tudi strokovno glasilo »Kmečki glas«.

Zelo zanimivo je bilo tudi poročilo žená — zadružnic, ki se vedno bolj oprijemljejo svoje napredne vloge v kmetijstvu. Lani pa so bile preslabo zastopane v upravnem odboru in pospeševalnih odsekih. V svojem delovnem programu so zadružnice predvidele, da bodo letos še pomnožile svoje vrste, si s pomočjo zadruge nabavile Wolfovo orodje, priredile kuharski tečaj — eden je prav v teh dneh —, priredile več predavanj o prašičjereji in mlekarstvu, organizirale praktične tečaje za vkuhavanje sadja v večjih krajih in odšle na poučno ekskurzijo.

Jaka Majcen

MOTNE VODE . . .

V kmetijski zadrugi Hotiza se že dalj časa dogajajo razne nepravilnosti. Zanimivo pa je, da so jih začeli postopoma odkrivati šele po »nesrečnem« trgovanju s celuloidnim lesom, ko je škoda presegla sto tisočakov, ki jih bo potrebno vrniti zadrugi.

Knjigovodja Gerenčer, predsednik UO Györkiš in še nekateri očitajo upravniku Žaliku, da je bil tesno povezan z upravnim odborom iz leta 1955.

Tedaj je začela zadruga na veliko trgovati z jabolkami. Zbiralnice je imela v Hotizi in Kapci. Jabolk pa niso pravočasno odpremili, zato so zmrznile, ko je pritisnila zima. Za taka jabolka ni bilo moči najti odjemalcev. V Hotizi so imeli zaradi tega 80.000, v Kapci pa 50.000 din škode. Takratni upravni odbor zadruge je škodo, ki jo je povzročil upravnik Žalik v Hotizi, odpisal, medtem ko je moral poslovodja Brunec v Kapci pokriti v celoti izgubo pri trgovanju z jabolkami. Žalik je bil takrat upravnik, poslovodja in blagajnik zadruge. V tem položaju je določal naloge tudi ostalima uslužbencema v Kapci in Gaberju. Še več: knjigovodja Gerenčer mu celo očita, da mu je podtaknil telegram o dobavi celuloidnega lesa, da je že imel primanjkljaj v znesku 12.000 din, ki pa ga je povrnil, in da mu sedaj zopet manjka 13.000 din, ki pa jih noče vrniti.

Razen tega očitajo Žaliku še niz drugih nepravilnosti, ki pa niso bistvene za zadrugo in so jih njegovi nasprotniki sprožili — pa če so utemeljeni ali ne — zgolj zaradi tega, da bi Žalika onemogočili. Pripomniti pa je potrebno, da je Žalik v času svojega službovanja dokaj uredil poslovanje zadruge, tako da je začela poslovati z dokajšnjim dobičkom, ki je lani dosegel milijon, letos pa že domala dva milijona dinarjev. Ko je prevzel službo, je imela zadruga 300 tisočakov zgube, česar ne kaže prezreti.

Člani ne morejo dobiti vsega v zadrugi

Hotiški kmetovalci vedno bolj cenijo svojo zadrugo in jim zategadelj ne more biti vseeno, kako deluje. Ob takem poslovanju, ki so mu bili priče ob koncu lanskega leta in letos, pa zadruga ne bo mogla zabeležiti očitnih uspehov na področju kmetijstva in pri krepitvi zadružno-družbenega gospodarstva v svojem okolišu. Pri tem merim predvsem na delovanje kmetijskih pospeševalnih odsekov, preskrbovanje članov s potrebščinami za kmetovanje itd. Zadruga je sicer povsem prevzela odkup kmetijskih pridelkov in jih prodaja svojim odjemalcem, ne zahteva pa dovolj dosledno od svojih odjemalcev plačila za prodane pridelke — pa četudi za ceno tožb. Spričo tega mora plačevati kmetovalcem pridelke iz izkupička trgovin; zgodi pa se, da ni pri roki dovolj denarnih sredstev, kar seveda najbolj občutijo potrošniki, ki ne morejo vedno dobiti ob pravem času potrebnega blaga. Nič čudnega torej ni, če v gabrski zadružni poslovalnici še sedaj nimajo vrtnega semena in ga morajo gospodinje kupovati v Lendavi in drugod, če hočejo imeti svoje vrtove zasejane pravočasno.

Drugam so morali hoditi ponujat živino

Manjša napaka navadno rodi večjo, če je pravočasno ne odpravimo. Tako je tudi v Hotizi. Zadružni uslužbenci se večkrat po nepotrebnem vozijo v M. Soboto s taksijem, kar velja precej denarja, ki bi ga lahko drugje obrnili koristneje. Tudi to bi se dalo urediti mnogo ceneje.

V redu pa ni potekal niti odkup kmetijskih pridelkov, posebno še živine. Predsednik zadruge je novembra 1956. dobil plačane svinje po 165 din za kg, ostali kmetovalci pa samo po 120 din. Kmetijska zadruga je v tem času prodajala svinje svojim odjemalcem po 165 din za kg; v tem primeru je znašala marža 45 din pri kg, medtem ko pri predsednikovih svinjah te marže ni bilo. Zadruga je dolžna v svojem okolišu odkupovati živino od kmetovalcev in ob določenih pogojih oskrbovati odjemalce z odkupljeno živino. Hotiška zadruga pa tega ni vedno dosledno izpolnjevala in zato so hodili kmetovalci sami ponujat svojo živino soboškemu podjetju »Agromerkur«. Na njihovo prošnjo se je zastopnik tega podjetja pripeljal enkrat z osebnim avtomobilom v Hotizo odkupovat živino, pa so mu v kmetijski zadrugi odklonili nakupovanje brez vsakega utemeljenega razloga.

Nadzornemu odboru so pokazali vrata

Nadzorni odbor zadruge je za te nepravilnosti zvedel in jih hotel ugotoviti tudi v knjigovodstvu. Tega pa ni mogel storiti, ker sta knjigovodja in predsednik UO temu odločno nasprotovala. Predsednik je celo zahteval od članov NO pooblastilo za pregled knjigovodstvenih dokumentov in knjig. Čudno, a vendar resnično: predsednik KZ Hotiza še ne ve, da je nadzorni odbor dolžan v imenu zadružnikov nadzorovati delovanje upravnega odbora in zadružnih uslužbencev. Mar je potem še čudno, če se v zadrugi pojavljajo opisane napake?

Predsednik v osebi nakupovalca za denar

Veriga zapletenih in nezdravih odnosov v KZ Hotiza pa še ni zaključena. Zadružniki ne morejo doumeti potrebe, da pri odkupovanju kmetijskih pridelkov (fižol, krompir itd.), prodajanju otrobov in podobnih poslih sodeluje poleg zadružnih uslužbencev, katerih število se je v zadnjem letu celo povečalo, še predsednik zadruge in prejema za svoje delo tudi dnevnice. Poslovodja zadružne poslovalnice v Gaberju opravlja vse te posle sam (razen odkupa krompirja), čeprav ima največji promet od potrošnega blaga v KZ Hotiza. V hotiški trgovini pa so zaposleni poslovodja, trgovska pomočnica in vajenka, toda kljub temu mora pri odkupu fižola sodelovati še predsednik, seveda za primerno plačilo — pa naj bo to v obliki dnevnic ali pa urne plače. Zgodilo se je že, da so zadružni uslužbenci brez dela opazovali, kako je predsednik odkupoval pridelke, ali pa so kmetje celo morali iskati predsednika na domu ali na polju, če so hoteli vnovčiti par kilogramov fižola.

Na občnem zboru: prepir namesto pametne razprave

Tretjega februarja letos je bil na dokaj čuden način sklican zadružni občni zbor. Vabil niso razposlali ob pravem času, pa tudi bilanca še ni bila povsem gotova, čeprav bi praviloma morala biti dana zadružnikom v vpogled osem dni pred zborom. Tako se je zgodilo, da so v nabito polni dvorani navzoči člani in gostje sosednjih zadrug morali poslušati nemogoča prerekanja med predsednikom zadruge in zadružniki, ki so upravičeno obsojali tako samovoljno in očitno nepravilno postopanje.

Kdaj bo konec nezdravih odnosov in napak? — se z očitno nejevoljo sprašujejo hotiški zadružniki in zahtevajo, da je potrebno povzročitelje poklicati na odgovornost.

Ivan Kramar

Od 9.729 prebivalcev le 533 članov

Ko so preteklo nedeljo v dobro zasedenih prostorih hotela »Zvezda« v Murski Soboti na občnem zboru ocenjevali delo preteklega leta, so ugotovili, da se v bodoče mora posvetiti kmetijski proizvodnji več pažnje (tudi povečanju pridelka na sodoben način) in splošni kmečki izobrazbi. Zbora se je udeležil tudi predsednik OZZ Stefan Antalič in dal nekaj dobrih smernic za bodoče poslovanje.

Področje KZ M. Sobota zajema Mursko Soboto in sosednje vasi: Rakičan, Bakovce, Kupšince, Polano, Prdanovce, Brežovce, Markišavce, Nemčavce, Noršince in del Mlajtinec in Satahovec. **Torej teritorij, ki je vsekakor preobširen za eno zadrugo.** Skupna površina znaša 6.286,19 ha.

Struktura zemljišč je naslednja: njiv in vrtov 3.336 ha, vinogradov 8.19 ha, travnikov 1465 ha, pašnikov 116 ha, gozdov 800 ha, ostalo pa neplodno.

Iz navedenega je razvidno, da obsega teritorij KZ M. Sobota 1/15 del celotne površine Prekmurja. Med članstvom KZ je največ kmetovalcev iz vrst onih, ki posedujejo 3—5 ha. Po spolu je 475 moških in 58 ženskih članov. Število prebivalcev zadružnega okoliša znaša 9.729, **včlanjenih je torej 5,4 % celotnega prebivalstva**, kar je vsekakor malo. Temu vzrok je premala zainteresiranost prebivalstva za dvig kmetijske proizvodnje in tudi tisto nerazumevanje, da zadruga nudi svojim članom strokovne nasvete, finančno pomoč in podobno. Žalostno je, da vidi kmet zadrugo samo kot trgovino in nič drugega. Taki predsodki so popolnoma zgrešeni. Dejansko bo treba število članov razširiti in vključiti tudi mladino.

Predsednik UO agr. Imre Šiftar je poučno poročal o delu v preteklem letu. Največji uspeh je zabeležil živinorejski odsek, ki je tudi najbolj razvit. Žene zadružnice je potrebno pohvaliti, saj so z organizacijo kuharskih tečajev dosegle odlične uspehe. Prav razveseljivo je bilo finančno poročilo računovodje tov. Pozveka, ki je iz zaključne bilance poudaril 1,136.000 din dobička. Živahna je bila razprava o strojnem parku, ki pa je žal pokazal pasiven finančni efekt. Ker pa je mehanizacija eden najvažnejših faktorjev v sklopu kmetijske proizvodnje, jo krijejo drugi odseki.

Načrt za prihodnje delo vsebuje investicijski program za zidavo centralnega skladišča in garaže. Poleg navedenega bodo nabavili še sejalnice, trijerje in trosilce za umetno gnojilo. To je vsekakor potrebno in bo to tudi ugodno vplivalo na gospodarski račun proizvodnje. Tekmovanje za višji donos v poljedelstvu, živinoreji in drugo v kooperaciji s KZ pa bo postalo stvarnost.

Zadružniki želijo, da bi poleg poslovalnic na vasi skušali odpreti tudi trgovine KZ v lastnih prostorih.

Na novo sta bila ustanovljena vrtnarski in čebelarski odsek. Prvi bo zalagal soboški trg z zelenjavo in sadikami, drugi pa bo pospeševal in združeval čebelarje soboškega okoliša.

Delo pospeševalnih odsekov je mnogostransko. Uspehi so že vidni, vendar se še borijo z nezaupanjem članstva. Mnogokrat propade še tako dobro pripravljena akcija zaradi stvarnih zaprek. Mnogi tudi mislijo, da se KZ vmešava v privatne zadeve poedincev. Z odkupom kmetijskih pridelkov imajo KZ mnogo težav, ker ni sproščen odkup na terenu. Prav tako ni urejen odnos med proizvajalcem in tržiščem. Odkup kmetijskih pridelkov je bil 85 %. V zvezi s tem bodo uvedli obračunske knjižice. Čeprav ima članstvo za to malo zanimanja, je upati, da bo led prebit. Za sklepanje pridelovalnih pogodb in kreditiranje pa je veliko zanimanja. Važna naloga je tudi ponovna otvoritev mesnice in trgovine v lastnih prostorih. Zaradi ukinitve mesnice se je že mnogo pisalo, še več pa govorilo s strani gospodinj, ker je v Soboti premalo mesnic. Pred vojno jih je bilo pet, danes sta samo dve.

Novemu upravnemu odboru bo treba krepko prijeti za vajeti, da bo uspeh še boljši in da se ne bodo ponavljale napake, napadi, sovraštva in pomanjkljivosti prejšnjih let, ki pač ne podpirajo kmetijske proizvodnje.

Pri vsem tem lahko trdimo, da samo v okviru KZ lahko kmet dobiva znanje, pomoč in odkriva skrivnost za skrivnostjo v neizmernem kmetijskem znanju. Ker je soboška zadruga dobro fundirana, ima tudi bodočnost razvoja, ki pa je vsekakor odvisen od celotnega članstva, — s tisto zavestjo, da je zadruga naša — da smo zadruga mi, ki smo njeni člani.

-an

KAM Z NAMENSKIMI SREDSTVI ZA KMETIJSTVO?

V času, ko so sredstva okrajnega sklada za pospeševanje kmetijstva tik pred razpisom, ne bo odveč, če se seznanimo vsaj z glavnimi smernicami letošnjega pospeševalnega programa.

Sredstva okrajnega sklada za pospeševanje kmetijstva bomo dodeljevali kmetijskim zadrugam in kmetijskim gospodarstvom, da bi jim omogočili ali olajšali uresničevanje pospeševalnih akcij v kmetijstvu.

Kalcifikacijo kislih zemljišč bodo opravljale kmetijske zadruge, katerim bo sklad za pospeševanje kmetijstva kril prevozne stroške materiala za kalcifikacijo (apneni prah, saturacijski mulj itd.) od železniške postaje do kmetijske zadruge. Ta prispevek bo predvidoma znašal 53 din po tonskem kilometru in bo dan predvsem oddaljenim kmetijskim zadrugam.

Opravljali bomo demonstracijske poskuse s krompirjem na 10 ha v vsem okraju. Sklad bo pridelovalcem-poskusnikom prispeval razliko med merkantilno in semensko ceno krompirja (največ do 13 din po kg). — Pri podobnih poskusih s koruzo bo sklad prosilcem brezplačno dodelil seme. Poskusi z novimi strniščnimi krmnimi rastlinami se bodo nadaljevali še v večjem obsegu, saj hočemo s krmnim ohrovtom in podzemno kolerabo obojstno povečati količino kakovostne krme.

Obnova travnikov in pašnikov je najaktualnejši problem in bomo morali zaradi tega praktično prikazati na terenu sodobno obnovo z uporabo agrotehničnih ukrepov in umetnih gnojil. Zavedajmo se, da so naši travniki in pašniki zelo zanemarjeni in da bi lahko s pravilnimi ukrepi mnogo storili za krepitev krmne baze, ki išče že več let veščego pobudnika.

Urejevanju vzornih vrtov bo potrebno v bodoče posvečati več pozornosti z dodeljevanjem semen, sadik in primernega orodja v poskusne namene.

Sklad bo prispeval do 30 % k nabavni ceni motornih škropilnic. Te pomoči bodo deležne kmetijske zadruge, ki bodo nabavo utemeljile in tudi zagotovile, da bodo te naprave strokovno uporabljale in v redu vzdrževale.

Pomagali bomo pri nakupu plemenskih bikov domače reje. Te pomoči bodo deležne kmetijske zadruge, ki bodo kupile manjkajoče plemenjake na plemenskih sejmih in se obvezale, da bodo bike vzdrževale za javne namene.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Resnična zgodbica vsakdanjosti: *Komisija naj določi!*

Soseda, ki mejita s svojima travnikoma, sta se sporazumela, da bosta izkopala jarek, po katerem bo odtekala voda, ki povzroča močvirje na njunih parcelah. Vendar to ni šlo tako gladko od rok, kot bi si kdo mislil. Soseda sta bila enotna samo v tem, da je jarek potreben. Toda: kjer ga izkopati in na kateri parceli? Eden je zahteval, naj bi voda odtekala v severno smer, drugi pa je trdil obratno. Nista se mogla sporazumeti in končno je eden predlagal: »Nič se ne bova prepirala! Naj pride komisija in določi, v katero smer naj teče voda. Geometer bo že z instrumenti opravil meritve, izračunal višinsko razliko in ugotovil padec terena.«

Travnik pa je še vedno zamočvirjen in kdo ve, kako dolgo še bo . . .

T. S.

Ponosni so na svojo zadrugo

Iz malega raste veliko. Tako so pred leti začeli tudi v Gančanih. Mnogi so zadrugi prerokovali kratko življenjsko dobo. Želja in volja po napredku kmetijstva pa je premostila številne težave v KZ Gančani. Danes ima zadruga 202 člana, število pa še narašča. V gančanski zadrugi ne poznajo primanjkljaja. Lani si je KZ uredila trgovski lokal, pisarniške prostore za upravo in začasno skladišče. Za trgovski lokal so nabavili sodobno opremo. Nabavili so tudi dva prašilnika, dve škropilnici za sadno drevje in drugo. KZ štipendira dva učenca v Kmetijski šoli Rakičan. Med sekcijami sta bili najdelavnejši živinorejska in sekcija žena. Zadružniki imajo štiri plemenske bike, kar je v zadnjih letih bil velik problem. Lani so nabavili tudi 600 piščancev pasme »štajerka«. Sekcija žena zadružnic je organizirala gospodinjski tečaj, združen s predavanji iz kmetijstva. Bilanca zadruge izkazuje čez milijon dobička, kar je uspeh glede na mali okoliš njenega delovanja. Zato bodo člani deležni popusta pri nabavi umetnih gnojil.

Zadruga potrebuje skladišče, povečati pa bo potrebno tudi upravni aparat. Gotovo pa je njena glavna naloga: večja kmetijska proizvodnja. V tem pogledu bodo morali zadružniki posvetiti posebno pozornost kulturam, ki na njihovem področju najbolj uspevajo. Zadnje leto so poedini člani zasadili tudi večje površine paradižnika in bili s pridelkom zelo zadovoljni.

-jo

KJE SI, INDIJA KOROMANDIJA - ?

Vsak dan piše življenje nešteto zgodbic o mladih ljudeh, ki so zapustili domači kraj in skrivaj odšli čez mejo v tujino. Mladi, neizkušeni ljudje, ki si predstavljajo tuji svet kot Indijo Koromandijo, kjer se cedita med in mleko. Toda življenje je v resnici čisto drugačno. Le posamezniku se posreči, da najdejo v tujini vsaj kruh, morda celo še kaj več, toda tudi ti pišejo iz Amerike, Avstralije ali od drugod pisma, polna razočaranja in domotožja. In oni, ki čakajo v taboriščih —? Vsak dan, vsak večer se vračajo v mislih k znancem, svojcem, v domačo vas. In ob takih mislih je taboriščno življenje še neznosnejše. Ljudje z razdvojenim srcem: privid o Indiji Koromandiji izgine ali pa se šele drobno svetlika v nestrpnem pričakovanju jutrišnjega dne, ko bo morda prišlo odrešilno pismo iz Amerike, Avstralije. Toda pogostokrat čakajo taboriščniki zastonj na taka odrešilna pisma, in na drugi strani je vsak dan privlačnejša slika stare domovine, domačih travnikov, goric in domače govorice. In v taki duševni razdvojenosti ter razočaranju se rodijo pisma, ki jih preveva od vrstice do vrstice edina misel: vrnil bi se, samo da bi me hotela domovina sprejeti. Tak je najpogostejši konec mladostnih avantur tistih, ki so si slikali svet v izobilju in rožicah ...

Vse manj razočaranj bi bilo, če ne bi ljudi nagovarjali k begu v tujino posamezni brezvestneži, ki si kujejo na ta račun lepe denarce. Samo en primer. Marija Šarac in Marija Kutoš iz Gederovec sta zaslužili 67.000 dinarjev tako, da sta nagovarjali posameznike k prebegu, vzeli plačilo in z izgovorom, da gresta po avtotaksi, ki bo prepeljal ubežnike čez mejo, izginili kot kafra ter pustili svoje »stranke« na cedilu. No, nekaj je tudi takih, ki svoj posel zelo dobro opravljajo. In tem so ubežniki kasneje, ko so do dna spoznali resnico o tujini, vse drugo kot kvaležni.

Objavljeni odlomki pisem so le drobec teh zgodbic, ki jih je zapisalo življenje. Nič olepšavanja, samo resnica, zapisana včasih z okorno roko, vendar tako pretresljivo, da se človek nehote zamisli ...

Drage sošolke in sošolci!

Preteklo je že precej časa, odkar smo se ločili, vsaj meni se zdi da je že dolgo zelo dolgo odkrat ko sem zadnjič sedela med vami. Po svojih prijateljicah sem zvedela, da ste bili celo presenečeni, ko ste zvedeli za moj korak a da ste bili jezni na me, da sem napravila tako samo to vašemu razredu pa so zamolčale. Prosim vas, drage sošolke in sošolci, odpustite mi, ker jaz zelo obžalujem ta moj korak je pač tako v življenju, da človek lahko stori neko nepremišljeno dejanje za katero si vse življenje kesa.

Naprej je zapisano: »Skoraj vsako noč sem v šoli. Prosim ravnatelja, naj me sprejme nazaj. Včasih se me usmili, včasih pa ne. Ko me sprejme, me peljete na moj prostor in mi kažete, kaj ste vse med tem časom učili.« In naprej: »Dušo mi je trgala bolečina, ko sem spoznala, da so se moje življenjske sanje razblinile v nič.«

To je drobno pismo dijakinje Anice, ki piše svojim sošolkam iz avstrijskega taborišča Asten pri Linzu.

BREZ VIZUMOV

Radgonski obmejni blok. Živopisane zapornice na mostu opozarjajo: stop — meja! Tu in tam pride do zapornice avto, pešec, kolesar. Pregled dokumentov in zapornica se počasi dvigne, kar pomeni: prosta pot. Da potno dovoljenje, več ali manj sitna reč — toda, so tudi taki potniki, pred katerimi se odpirajo zapornice na obeh straneh mostu, čeprav nimajo nobenih uradnih potnih dovoljenj. Skoraj vsak dan se pojavljajo na radgonskem obmejnem bloku taki potniki. Pa ne samo to. Avstrijski orožnik jih najprej najavi. Strumno prikoraka čez most do naše stražarnice ter pravi: »Sprejmete te in te ljudi —?« Seveda gostoljubnost je lepa navada in čez nekaj minut že pridrvi čez most avstrijska »marica« in »potniki« brez potnih dovoljenj so po nekaj tednih ali mesecih razmišljanja v avstrijskih begunskih »letoviščih« spet doma. Če so »letoviščarji« kolikor toliko razburljive nravi, jih zapelje »marica« (seveda vklenjene) še kar naprej v Radgono.

To je epilog avantur ljudi, ki so nepremišljeno prekoračili državno mejo. Seveda: brez potnega dovoljenja v tujino in brez potnega dovoljenja nazaj.

Potovanje brez vizuma pa najbrž ni nič prijetno. To kažejo sramežljivi in v tla uprti pogledi povratnikov na radgonskem obmejnem bloku, ko jim izkažejo avstrijske oblasti zadnjo čast: v zaprti »marici« nazaj tja, odkoder so nepovabljeni prišli.

Franček pripoveduje . . .

To je samoizpoved mladega kmečkega fanta, ki se je po dolgih mesecih čakanja v avstrijskih taboriščih vrnil v domovino z ugotovitvijo: »Amerika je samo doma.«

»Sem kmečki fant. Septembra leta 1954 sem prestopil državno mejo pri Radgoni. Poln iluzij in sreče sem se prijavil avstrijskim oblastem. Menil sem: še en korak, pa bom v deželi, kjer rastejo dolarji po drevju. Toda zgodilo se je drugače.

Večkrat nam je teta pisala iz Amerike, da imajo tam vsega v izobilju. Tudi drugi so trdili, da so tam samo gospodje; siromakov sploh ne poznajo. Koval sem načrte o bodočnosti. Kupil si bom avtomobil, hišo in vse, kar pripada gospodu. Če pridem kdaj v Jugoslavijo na obisk, bo vsakdo kazal s prstom za mano, češ, to je tisti Franček, glejte, kako mu gre dobro ...

Kmalu po prijavi oblastem so me poslali v taborišče Wagna pri Leibnitzu. Tam sem spoznal nekaj domačih fantov in vesel sem jih bil, ker nisem razumel nemške govorice. No, kmalu smo se raztepli na vse vetrove. Pisal sem teti in bratrancu v Ameriko, da sem že v Avstriji, naj mi pošljeta denar za pot. Teta je kmalu odgovorila. Moji prošnji ni ustregla. Tako mi je pisala: »Franček, težko je zaradi denarja. Z možem zasluživa komaj toliko, da je dovolj za vsakdanje življenje.« Lahko si mislite, kako me je to pismo presenetilo. Računal sem še samo na bratranca. Istočasno sem pisal tudi na ameriški konzulat.

Hrana v taborišču je bila slaba. Makaroni in krompir. Vsak dan isti jedilnik. Po štirinajstih dneh sem dobil začasno izkaznico. Upravnik taborišča mi je dejal: »Sedaj pa si poišči dela, če ne, te pošljemo v drugo taborišče.« Seveda, živeti sem moral, zato sem bil prisiljen delati. Še vedno sem upal na bratranca in njegovo pismo ...

V taborišče so prihajali kmetje iskat delavcev. Izbirali in pregledovali so nas kot sužnje. Toliko, da vsakemu niso potipali mišic. In eden od teh kmetov mi je ponudil zaslužek: mesečno dvesto šilingov, stanovanje in hrano.

Na kmetiji sem garal menda en mesec kot črna živina. Čeprav sem vajen kmečkega dela, sem bil proti koncu popolnoma izčrpan. Večkrat sem imel že ob šestih zjutraj vso obleko prepoteno. Po enem mesecu sem zapustil delo na kmetiji in se z dvesto šilingi v žepu napotil nazaj v taborišče. Od tam so me poslali v neko drugo taborišče na Tirolskem. Delal sem na cesti. Nekateri drugi so delali v kamnolomu. Zaslužil sem dva šilinga na uro. Za hrano v taborišču pa sem dal dnevno po enajst šilingov in to za hrano brez kruha. Tako mi je ostalo od dnevnega zaslužka le nekaj drobiža za cigarete. Obleko sem strgal že skoraj do kraja, vendar ni bilo upanja, da bi zaslužil toliko, da bi si kupil novo.

Prišla je zima. V nezakurjenih barakah nas je pošteno zeblo. Včasih smo kradli tudi drva, vendar vse to ni nič pomagalo. V najhujšem mrazu smo prenehali delati tudi za več dni. Takrat nisem zaslužil ničesar, pa tudi prihrankov nisem imel nobenih. Prisiljen sem bil jesti ves dan samo kruh in še tega sem si lahko privoščil pošteno na dan samo enkrat. Kmalu sem spoznal, kaj pomeni biti »auslender« — človek brez pravic. Bili smo kot stroji, ki jih lahko izkoriščaš po mili volji. Če je delovodja opazil, da je kdo prenehal samo nekaj minut delati, je stopil k njemu in mu dal listek, kar je pomenilo: odpuščen si iz službe.

Med tem časom sem dobil pismo konzulata in garantno pismo bratranca. S konzulata so mi pisali, da me vodijo v evidenci in da bom šel naprej šele čez eno leto ali pa še kasneje.

Po šestih mesecih sem pobegnil iz taborišča. Ko so me dobili, so mi prisodili tri mesece zapora. Kazni nisem prestal, ker sem se prej vrnil v Jugoslavijo. Ko sem pobegnil iz tega taborišča, sem hodil na skrivaj spat v taborišče Parscker pri Salzburgu. To je taborišče grešnikov. Videl sem stvari, ki so se mi globoko vtisnile v spomin. V taborišču so prevladovali Jugoslovani: ustaši in četniki vseh »rangov«. Podpirale so jih nekatere verske organizacije in Rdeči križ. Čez dan so lenuharili, ponoči pa pijančevali v kantini ali pa se pretepali. Vedno so govorili, da še bodo prišli v Jugoslavijo in videl sem jim na obrazih, kako krvoločno čakajo, da bi z nožem v ustih pričenjali spet nekdanje orgije. V to taborišče so prihajali tudi francoski agenti in zbirali ljudi za tujsko legijo.

Naveličal sem se tega življenja in čakanja, zato sem se vrnil v domovino.«

K temu pismu ni potreben noben komentar. Na kratko je orisana pot vseh tistih, ki se odločijo za tujino. Danes sodi Franček kot vsi, ki so se vrnili, o domovini čisto drugače — in tudi o tujini.

Kam greš? - Kam greš? - Kam greš?

V Ameriko bi radi mladi zanešenjaki, v Kanado in Avstralijo. Čudovite pravljice krožijo o teh deželah po naši Gorički. Napotil sem se h Gradu in v tamkajšnjo okolico, da bi slišal te pravljice, ki jih marsikdo jemlje zares. Bil sem zavzet nad lepoto teh naših gričev, pozlačenih s trobenticami in osveženih z venci borovih gozdov. Videl sem preorana polja, orače za brazdami in plugi, ki jih vlečejo krotke krave. Slišal sem veselo pesem iz gozdov, kjer so v teh lepih dneh grabljali steljo, opazil sem pisano progo ljudi, ki so se sklanjali nad pobočjem, ki so ga pogozdovali, in v sadovnjakih može in žene v plavih delovnih oblekah — požvižgavali so okrogle ob ropotanju škropilnic. Šolski otroci pa so na igrišču vreščali v razposajenem teku za žogo.

Vedro pomladansko razpoloženje ob prvem pomladanskem dnevu, optimistične barve na pokrajini in na obličjih prebivalcev in vendar ... O begih po prepovedanih poteh čez mejo sem slišal že dostikrat. V Avstrijo bežijo, pa tudi vračajo se od tam, da bi lahko živeli doma. Pisma pišejo in fotografije pošiljajo ...

Zaman sem šel h Gradu iskat pravljic o čudovitih deželah. Ljudje so me razočarali z zgodbami o razočaranih ljudeh. Morda pa je krivo to, da več nisem otrok, kajti pravljice so za otroke. Takšnih otrok pa je na Goričkem dovolj — otroci stari po osemnajst in več let. Ljudje, o katerih pravi naš dopisnik, da še nimajo zrele pameti. Zato od tod odhajajo čez mejo po otročje, ne da bi razmišljali o tem, kam pravzaprav gredo.

Otroka so poslali v rudnik

Povem naj najprej, da imena niso resnična (v tem poglavju le Pište), zato ker so zgodbe toliko bolj resnične. Pripovedovali so mi jih na Goričkem. Grde pravljice so to — tudi o petnajstletnem Pišti. Zbežal je čez mejo, ker je bil prepričan, da ga bodo takoj poslali v Ameriko, kjer bo v enem letu zaslužil avto. Pa so ga napotili v belgijski rudnik — osemsto metrov pod zemljo. Osemsto metrov pod zemljo v najtežje delo — otroka, ki doma še šole ni končal. Piše svojim znancem, da je to zelo hudo zanj. Začel je razmišljati o tem, kam je šel.

Ivan pa je pisal svojemu bratu, da v Ameriko ni poti in da so ga poslali v rudnik v Essenu, kjer je tristo metrov pod zemljo. »Ne bom vzdržal,« piše. »Moral se bom vrniti domov, če drugačnega življenja ne morem imeti.«

O ti Amerika s pravljicami o bajnem življenju in avtomobilih. Takšna se predstaviš ljudem kot Nedelkovima bratoma, Mertiku in Kovačiču, ki so se te dni vrnili, ker so spoznali, kot piše naš dopisnik, da še niso imeli zrele pameti, ko so šli po prepovedani poti.

„Če bi toliko delal doma, bi dobro zaslužil"

Naj ga imenujem Štef. Iz Kuzme je doma in je šel v »paradiž«, kot so mu ponekod pripovedovali o Ameriki. Pa je prišel v Avstriji v službo nekega gostilničarja, kjer je postal hlapec. Delal je od štirih zjutraj do desetih ponoči ...

Tudi to je grda zgodba, ki pa se je lepo končala. Fant se je vrnil domov in povedal, da bi doma mnogo zaslužil, če bi toliko delal. To je spoznanje, o katerem se mu nekoč še sanjalo ni. Zdaj verjame, kar marsikdo noče verjeti, dokler ne izkusi na lastnem hrbtu.

Tod so mi ljudje pripovedovali tudi o ženi, ki doma ni nič preveč mislila o svoji bodočnosti. Na manjši posesti je živela kakor se ji je zljubilo, ker ni hotela gospodariti in je imela veselje le do lepih oblek in pohajkovanja. Pa je šla čez mejo in je zdaj nekje pri Dunaju postala svinjska dekla. Prizvok hudomušnosti je v tem. Da, saj ji usoda pristoja.

Dekleta bi radi dobili od doma

To so fantje, ki so se pretolkli do Kanade. Njihova pisma so zelo našopirjena in vsega obetajoča. Dekletom se predstavljajo s fotografijami ob avtih, na katere pišejo »ta je pa moj« in se na vse kriplje trudijo, da bi zvabili deklice iz domačih krajev onstran meje. Očetje so mi povedali: »Je pač tako, da tamkajšnja dekleta ne marajo uvožene može. Zato pa so drugi fantje, ki se učijo na izkušnjah onih, ki so že šli čez lužo, sklenili, da se najprej, poročijo in potem poskušajo z ženo vred pobegniti.«

S kakšno pravico? To je vprašanje brezvestnosti do sočloveka. Tega vprašanja si pač takšni fantje ne zadajajo, še manj odgovarjajo nanj. Dekletu pa je lahko življenje za vselej uničeno zaradi neke lepe pravljice, ki je takšna kot strah »ima velike oči, znotraj pa še nič ni.«

Toda deklice nasedajo. Mlade so, naivne so, ljubezen pa je romantična in daljne dežele so tako rožnate — od daleč seveda.

Kaj je več — človek ali zemlja?

Prišel sem do zaključka, da je marsikje v Prekmurju zemlja veliko več kot pa človek. Zaradi zemlje žrtvujejo starši otroke, sklepajo zakone po težini mošnje ... Rekli boste — stara pravljica, toda tudi stara resnica.

Tako je tudi z Marto iz Kuzme. Doma je pustila moža z otrokom starim dva meseca. Zakaj? Človek se mora vprašati, ko sliši to. Ljudje ugibajo okrog resnice, da je Martino življenje bilo v novem domu neznosno — zaradi zemlje. Moževi starši so terjali od njenih tolikšno doto, kakršne ji oče ob najboljši volji ne more dati. Pritegnil je še sin, njen mož in nastal je pekel v družini. Iz obupnih razmer se je »rešila« z begom v Avstrijo. Kakšen je konec, to je vprašanje zase.

Morda bo končala tako, kot ubežnik iz Pertoče. Nekako se je pretolkel v Ameriko, toda tamkaj je živel dobro le toliko časa, dokler ni zbolel. Toži, da so mu vsi obrnili hrbet, ker je pač postal nekoristen. Nekaj prihrankov je imel, pa mu je zmanjkalo ...

Pa drugod. Mož in žena sta šla čez. Doma sta pustila dva deleža skupno do tri hektarje zemlje. Dovolj za zmerno življenje. Seveda če ni sporov med starši, ki bi vsaki nekaj morali prispevati. Tukaj pa sporazuma ni bilo in ni bilo ...

Gospoda iz nižje gimnazije

Poleg vsega drugega pa je vmes še šola. Nekoč, kmalu bodo to že davni, davni časi so veljali tisti, ki so končali meščansko ali nižjo gimnazijo že gospoda za naše goričke prebivalce, pa sploh za podeželje. Mnogi starši še vedno mislijo, da je tako. Spregledali so, da je med tem že v vsakem večjem kraju nižja gimnazija in da brez tolikšnega znanja, kot ga te šole posredujejo ni mogoče več živeti. Kmalu bodo še kmetje morali imeti spričevala, da so sposobni za kmetovanje. Pa nisem slišal le enkrat: »Zakaj pa smo hčerko (ali sina) šolali?« Tako se sprašujejo, ko vidijo, da iz otroka ne bo uslužbenec, ker ustanove zahtevajo že večje znanje.

Vzgoja staršev je torej taka, da vzbuja v otrocih »gosposki« občutek, da ga odteguje od kmetijskega dela in tako izloča iz okolice. Od tod do nagnjenja k pobegu pa je le korak iz nepotrebne zagrenjenosti mladega človeka, ki ne ve, kaj pravzaprav je.

Zaključek

Ne, ne maram zaključkov, ki naj bi poučevali ljudi. Raje navajam dejstva, ki so sama na sebi dovolj poučna in po njih človek lahko sam zaključi. Za konec raje zgodbico o šolarčku, ki je modroval. Srečal sem ga med odraslimi. V pogovor je vrnil svojo pogruntacijo:

»Samo pri nas so takse. Nikjer drugje na svetu ni taks.«

O ti otročiček. Kaj pa ti veš o taksah in o življenju sploh?

Razen tega so mi povedali otroci še več — brez besed. Iz teh krajev sta šolarčka zbežala čez mejo in so ju vrnili nazaj, kot se z otroki pač postopa.

Zaradi vsega tega bi rad vprašal vsakogar, ki misli na beg čez mejo: »Kam greš?« Rad bi slišal odgovor. Rad bi vedel samo to, ali kdo izmed takšnih sploh misli na odgovor na takšno vprašanje. Na prepričljiv odgovor namreč. Torej:

KAM GREŠ?

Viktor Sirec

Ne, saj spoštujem vse, kar mi je domačega in ljubim vse, kar je v zvezi z besedo "domovina". Domovina, jaz te ljubim in se hočem vrniti v tvoje naročje. Toda, ali me boš hotela sprejeti ? Take in podobne misli so mi v glavi ...

... Toda mladostna fantazija me je premagala in zapustil sem domovino in njene dobre ljudi. Krivde sem se zavedal šele takrat, ko je bilo prepozno. Bil sem v mračni tujini, ki mi ni pokazala svojega prijaznega lica. Vsak dan mi je začelo srce bolj utripati po rodni grudi. Spomnil sem se tudi, da sem pustil domovino, katero so mi drugi s krvjo priborili. Ali sem res zavrgel to, kar so mi drugi plačali s tisočerimi žrtvami ?

To je samo del več strani obsegajočega pisma, v katerem piše F. F., da se bo vrnil, ker ne more pozabiti domačih krajev

Novice iz Križevec pri Ljutomeru

V kmetijsko-gospodarski šoli so pred dnevi končali s teoretičnim poukom. Šolo je obiskovalo v začetku pouka 50 učencev, ob koncu pa 29; ostali so med tem časom odšli v službe. V šoli so bila večinoma dekleta. Ob zaključnih izpitih so slušatelji pokazali zelo dobre uspehe.

Od vpisanih jih je uspešno opravilo izpit 80 odstotkov. Obisk je bil razmeroma dober, vendar nekoliko slabši od lanskega. Znašal je okrog 74 odst. V spomladanskih mesecih si bodo ogledali nekatera vzorna kmetijska gospodarstva. KZ pa jim bo omogočila brezplačen prevoz z avtomobilom v Zreče, kjer si bodo ogledali dobro mehanizirano družbeno posestvo.

Tečaj avtomoto-kluba

Med našimi ljudmi je čedalje večje zanimanje za motorizacijo. To je tudi razumljivo, saj se je zadnje čase pojavilo na naših cestah veliko domačih in uvoženih motornih vozil. Potrebo po strokovnem izpopolnjevanju čuti vedno več ljudi. Tudi v Križevcih je tako. Tečaj za bodoče šoferje obiskuje 16 slušateljev. Med njimi so tudi starejši in več tovarišic.

Kuharski tečaj mladih zadružnic

Priredile so ga žene v okviru kmetijske zadruge. Zanimanje za ta tečaj je bilo zlasti veliko med mlajšimi dekleti. Tečaj je trajal tri tedne in ga je vodila Irena Ferčak iz Murske Sobote. Ob koncu, 24. marca, so priredile kuharsko razstavo.

V poletnih mesecih nameravajo prirediti še več tečajev za vkuhavanje sadja.

Gostovanje mladinskega zbora

V nedeljo, 31. marca popoldne bo gostoval v Križevcih mladinski pevski zbor iz Gornje Radgone. Zbor vodi ravnatelj gimnazije Manko Golar in si je pridobil v zadnjih letih velik sloves, saj je pel celo pri maršalu Titu in na Koroškem. Letos je povabljen v Slavonski Brod, kjer bo zastopal Slovenijo na pevskem festivalu jugoslovanskih narodov.

V Križevcih se veselimo, da bomo lahko zopet slišali ta priznani zbor in upamo, da obisk ne bo slab, saj so to stari znanci, ki gostujejo pri nas že četrto leto. -nb.

KAM Z NAMENSKIMI SREDSTVI ZA KMETIJSTVO?

(Nadaljevanje s 4. strani)

Iz sklada za pospeševanje kmetijstva bomo nabavili 120 plemenskih bikov, ki bodo ocenjeni po kilogramu teže in kakovostnem razredu. Prispevek bo znašal po kilogramu plemenjaka II/a razreda 80 din, II/b razreda 60 din, II/c razreda 50 din, III/a razreda 40 din in III/b razreda 30 din.

Nabavili bomo tudi 180 priznanih merjascev, in sicer tako, da bo sklad prispeval po kilogramu plemenskega merjasca 50 din.

V zadnjem času opažamo, da nazaduje zanimanje za vzdrževanje žrebcev-plemenjakov. Zaradi tega bi bilo potrebno, da priznamo rejcem plemenskih žrebcev posebno vzdrževalnino v znesku od 10 do 20.000 din po grlu in da upoštevamo pri oceni število skokov in način vzdrževanja.

Menim, da je odveč še posebej dokazovati, da nam je potrebno osemenjevalno središče v Murski Soboti, da potrebujemo plemenjake in tudi prevozna sredstva za uresničevanje širokopoteznega programa v živinoreji.

Poseben problem je omejevanje širjenja goveje tuberkuloze, ki zahteva več let dela in večja finančna sredstva.

Sklad bo posredoval pomoč tudi za obnovo 30 ha sadovnjakov. Pomoči bodo deležne le kmetijske zadruge, ki bodo na zadružni osnovi obnovile najmanj 1 ha sadovnjaka svojih članov oziroma tista kmetijska gospodarstva, ki bodo dosegla odnosno presegla to mejo. Pomoč bomo dali v brezplačnih sadikah.

Določitev sadjarskih okolišev ter izdelava potrebnih kart in obnovitvenih načrtov za kompleksne nasade naj bosta korak naprej pri pravilnejši obnovi sadovnjakov na zadružni osnovi.

V sadjarstvu bomo opravljali demonstracijske poskuse (zaradi sodobnega oskrbovanja starejših sadovnjakov). V ta namen bodo na razpolago brezplačna umetna gnojila in določena škropiva.

Da bi bila obnova sadovnjakov pravilneje usmerjena, bodo morale drevesnice dajati potrebno število sadik, a sklad bo moral dati jamstva za njihov odkup.

Ne pozabimo na obnovo vinogradov, ki zahteva rajonizacijo vinogradniških okolišev in leg. Izdelati bo treba vsaj nekaj načrtov za kompleksne nasade pri kmetijskih zadrugah in finančno podpreti trsnice, če bi bile ogrožene zaradi začasnega zastoja pri obnovi.

Ing. Lado Jerše

Čebelarski kotiček

Poleg žlahtnega kostanja menda ni gozdnega drevesa, ki bi bilo tako vsestransko uporabno, kakor je redkorastoča ČREŠNJA. Odlikuje se s kakovostnim tehničnim lesom in izborno medovitostjo ter je požlahtnjena z najdelikatnejšimi sadeži. Kjer je še dandanes vsaj malo bolj zastopana (n. pr. v nekaterih predelih Slovenskih goric), daje po repici drugo izdatno rano spomladansko bero, po kateri se čebelje družine naglo razvijajo in dosežejo višek svoje moči. Poznam čebelarje, ki ob ugodnem cvetenju natočijo po več kg črešnjevega medu na panj.

Glede zemlje ni izbirčna in je odporna proti mrazu. Zasenčenja pa ne prenaša. Zato se črešnjevi nasadi najbolje obnesejo v mešanih srednje-visokih gozdovih; to so gozdovi z nadraslim in podraslim raznovrstnim drevjem, ki itak pretežno prevladujejo pri nas. N. pr. na posekah, kjer je bil skrčen nedozorel hrast, kostanj, javor ali gaber, posadimo na hektar okrog 150 krepkih rastlinic. Navedene podrastle gozdne vrste prenašajo delno zasenčenje in zaostajajo v rasti za medtem nadraslimi, svetlobe žejnimi črešnjami.

Poleg gozdnih zemljišč imamo tudi drugod dovolj neizkoriščene zemlje, posebno za žlahtne vrste: v živih mejah, ob klancih, cestah, nasipih in podobnih prostorih.

Najboljše potomstvo daje seme od rdečih drobnic. Nabranim plodovom odstranimo meso in očiščene koščice nekaj tednov sušimo na sončnem prostoru. Nato jih shranimo do jesenske setve. V začetku novembra posejemo koščice v 8 cm globoke jarke, ki so oddaljeni drug od drugega po 60 cm. Setev zavarujemo pred voluharjem in mišjo nadlogo z ježicami žlahtnega kostanja še preden jarke zasipamo in narahlo potlačimo. V rodovitni zemlji, ki jo čez poletje parkrat okopljemo, zrastejo do meter visoke rastline, uporabne za pogozdovanje.

(Konec sledi)

Predelava sadja v brezalkoholne pijače

Pri nas predelujemo sadje, ki ni primerno za uživanje v svežem stanju ali pa ga ne moremo prodati, navadno v slabe alkoholne pijače. Te pijače smo nekako prisiljeni spiti doma, ker jih nihče noče kupiti. Če pa bi predelali to sadje v brezalkoholne pijače, bi rešili ogromne količine sadnega sladkorja, ki nam ga tako zelo manjka. S proizvajanjem alkohola uničujemo domač sladkor, obenem pa sladkor uvažamo iz inozemstva za drag denar v težko pogrešljivih devizah.

Organizacija predelave raznega sadja v brezalkoholne sokove je ena izmed važnih nalog naših kmetijskih zadrug. To predelavo lahko organizirajo skupno v zadružnih obratih ali pa pri posameznih kmetijskih gospodarstvih. Da bi to delo olajšali, je izdala založba »Kmečka knjiga« v Ljubljani posebno knjižico **»Predelava sadja v brezalkoholne pijače«**, ki jo je napisal strokovnjak Franjo Kafol.

Knjižica ima na 40 straneh poleg uvoda še naslednja poglavja: Splošno o sadnih sokovih — Najprimernejše sadje za sokove — Čista steklenica in dober zamašek — — Priprava sadja — Preprosto vkuhavanje sokov v steklenice — Vkuhavanje in steriliziranje — Baumanov pasterizator — Sadni sokovi v sodih — Razpošiljanje sokov za potrošnjo. V knjižici je tudi 15 ilustracij. Knjižnici na pot je napisal tudi dr. Jože Potrč prispevek o važnosti predelave sadja v brezalkoholne pijače. Cena knjižnice je 60 din in jo dobite v vseh knjigarnah in pri založbi »Kmečka knjiga« v Ljubljani, Miklošičeva 6.

250 kg težak som v Muri

Znani radgonski ribič Milan Pučko je imel te dni izredno srečo. V rokavu Mure pod Svenšekom je ujel na udico (trnek) nenavadno velikega soma. S spretnim manevriranjem je spravil ogromno ribo na plitvo in jo tam ubil s pomočjo prispelih ljudi.

V ponedeljek si bo lahko vsakdo to nenavadno »ribico« ogledal na dvorišču Juršove hiše. Vstopnine ne bo. -vp

„MED ŠTIRIMI STENAMI" V RADENCIH

Člani igralske družine DPD »Svoboda« v Radencih so tokrat uprizorili Iva Bračiča dramo v treh dejanjih »Med štirimi stenami«. To je psihološka drama, ki prikazuje kos resničnega življenja, ki se dogaja med obema vojnama v družini upokojenega uradnika Galeta, ki tiranizira med štirimi stenami svojo družino, tako da pride na koncu nujno do poloma.

Igra zahteva od igralcev in režiserja mnogo temeljitih vaj in poglobitve za prodoren uspeh. Radenski igralci so se trudili, da bi vsak po svoje kar najbolj izoblikoval in zadel značaj, ki naj bi ga predstavljal. Morda se je Galetu še najbolj posrečilo. Bil je precej gibljiv tudi v kretnjah in izrazu obraza. Precej se mu je približala njegova žena Marija. Andrej, revolucionar, izjema v živčni družini, bi bil revolucionarnost lahko bolj stopnjeval, posebno v tretjem dejanju. Stana, ki je bila boljša v svoji zagrenjenosti, je bila v začetku pretiha. Najbolj naravno sta zaigrala Petkovšek in zdravnik v eni in isti osebi, pa tudi služkinja je bila zadovoljiva. Teta Ema je odigrala svoj del za sceno.

Kot že povedano, se je vsak po svoje potrudil. Za ves uspeh pa bi bila potrebna večja povezanost med igralci in prizori. Dejanja bi bila tako bolj učinkovita in sproščena, kar velja še posebej za tretje dejanje.

Igro je z znano spretnostjo režiral Miha Veršič, medtem ko je tov. Rudi Murovič iznajdljivo in s skromnimi sredstvi ustvaril primerno sceno.

In na koncu še nekaj o obisku. Med neštevilnimi gledalci ni bilo niti vodilnih predstavnikov društva in Socialistične zveze, čeprav je bila pred igro proslava 8. marca. Igralska družina bi si z svojim požrtvovalnim delom vsekakor zaslužila boljši obisk.

Druga v Sloveniji

V nedeljo dopoldne so v M. Soboti odprli Pionirsko knjižnico. Sicer skromni svečanosti so poleg dobrotnikov prisostvovali tudi predstavniki oblasti, prosvetnih in družbenih organizacij.

V pionirski knjižnici, ki ima svoj sedež v poslopju bivšega kluba JLA in za katero so zbrali med prebivalci in podjetji v mestu in okolici okrog 300.000 din prostovoljnih prispevkov, si bodo lahko otroci po svoji volji izbirali knjige.

Udeleženci svečanosti so si v poslopju ogledali tudi nove in sodobnejše urejene prostore soboške knjižnice in čitalnice.

Pionirska knjižnica v M. Soboti je druga knjižnica te vrste v naši republiki.

Za 1. maj — elektrika tudi v Kraščih

Vaščani Krašč v Prekmurju se že več let zavzemajo za električno luč. Postavili so že drogove in namestiti instalacijske naprave. **Obetajo si, da bodo lahko prvič zasvetili že prvega maja.** -en

Večer JAZZ glasbe v Soboti

V ponedeljek zvečer je priredilo Združenje mariborskih jazz glasbenikov koncert zabavne plesne glasbe v dvorani kina »Park«. V tem orkestru sta sodelovala tudi naša znana godca Jože in Miška Baranja.

Zanimanje za ta večer lahke glasbe, ki so jo imenovali tudi moderno, je bilo veliko. Dvorana je bila skoraj polno zasedena kljub dokaj visoki vstopnini. Program je bil »spretno« sestavljen z dokajšnjim ozirom na okus našega prebivalstva. Tako sicer modernistične težnje mladega združenja jazz glasbenikov niso bile povsem izražene, zato pa so dvigale razpoloženje predvsem Avsenikove skladbe in živahni vokalni solist Vlado, ki mu pripisujemo v Soboti še lep razvoj. Medtem ko sta Hilda in Vlado v duetu privlačila, je trio kljub prizadevanju zelo motil.

Kljub temu, da vse točke niso zadovoljile, je vendarle tak vedri večer vzpodbudno odjeknil. Videli smo, da nam podobnih večerov manjka, menda zaradi tega, ker naši soboški kulturniki preveč odklanjajo vse, kar ni visoka umetnost.

O POMURSKI VESTNIK

Izdaja Časopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murski Soboti — Direktor in odgovorni urednik Dragan Flisar — Uredništvo: Murska Sobota, Trubarjev drevored 3/II. — Telefon 1-38. Uprava in oglasni oddelek: Murska Sobota, Kocljeva ulica 7 — Tel. 53 — Naročnina: četrtletna 100, polletna 200, celoletna 400 dinarjev — Rokopisov ne vračamo in ne odgovarjamo zanje — Tekoči račun pri Narodni banki v M. Soboti — Tisk Pomurske tiskarne v M. Soboti.

Vroč vrelec v Radencih

Pred kratkim je v znanem zdravilišču Slatina Radenci eruptiral vrelec, katerega toplota znaša 94 stopinj Celzija. Strokovnjaki so takoj analizirali sestavino tople vode in ugotovili, da je izredna, ker vsebuje radioaktivne sestavine in bo mogoče z njo zdraviti tudi zastarele bolezni.

Vrelec je zelo močan — tisoč litrov na sekundo — zato bodo s pomočjo vroče vode ogrevali tudi stanovanjske prostore in tople grede.

Zgradili bodo tudi bazene v dvoranah in na prostem. Uprava zdravilišča je že dobila prve ponudbe čeških, nemških, in poljskih plavalnih klubov za zimsko bivanje (trening), v ponedeljek pa pričakuje tudi prve strokovne izvedence iz tujine, ki si bodo ogledali vroči vrelec. -vp

NAJVEČJI HOTEL V EVROPI

V Hamburgu gradijo največji hotel v Evropi. Imel bo 20 nadstropij in 1000 sob. Stroški gradnje bodo znašali okoli 850 milijonov din.

Upravni odbor Okrajnega sklada za pospeševanje kmetijstva v Murski Soboti, razpisuje na podlagi določil programa in predračuna sklada za pospeševanje kmetijstva za leto 1957 naslednji

natečaj

za uporabo sredstev, ki so v tem skladu namenjena za pospeševanje kmetijstva, prometa in predelave kmetijskih proizvodov v letu 1957.

I. Po tem natečaju za uporabo sredstev za pospeševanje kmetijstva, prometa in predelave kmetijskih proizvodov se razpisuje:

1. Pomoč za prevoz 37.000 tonskih kilometrov materiala za kalcifikacijo kislih zemljišč od železniške razkladalne postaje do sedeža koristnika.

Sklad bo za prevoženi tonski kilometer materiala prispeval 53 dinarjev.

Pogoji: Na natečaju lahko sodelujejo kmetijske gospodarske organizacije in kmetijske zadruge, ki se obvežejo, da bodo material za kalcifikacijo naročile in ga uporabile za kalcifikacijo kislih zemljišč. Prednost bodo imeli oddaljenejši interesenti.

2. Pripravo demonstracijskih poskusov s krompirjem in koruzo na površini 20 ha.

Sklad bo povrnil organizacijske stroške poskusov in za poskuse s krompirjem prispeval 13 din po kilogramu posajenega krompirja, za poskuse s koruzo pa brezplačno dodelil semena.

Pogoji: Na natečaju lahko sodelujejo proizvajalne poslovne zveze, ki se bodo obvezale, da bodo poskuse vršile po navodilih kmetijske pospeševalne službe.

3. Vzgojitev in saditev 30.000 komadov sadik podzemne kolerabe in 30.000 kosov sadik krmnega ohrovta.

Sklad bo za vzgojeno sadiko plačal 1,5 din prispevka in sadike brezplačno dodelil interesentom.

Pogoji: Na natečaju lahko sodelujejo:

a) za vzgojitev tista kmetijska gospodarstva, ki se bodo obvezala sadike do določenega roka vzgojiti po navodilih kmetijske pospeševalne službe

b) za saditev tiste kmetijske zadruge, ki se bodo obvezale sadike zasaditi po navodilih kmetijske pospeševalne službe.

4. Obnovo (ureditev) 100 ha pašnikov in travnikov.

Sklad bo k obnovi (ureditvi) prispeval vsa potrebna umetna gnojila.

Pogoji: Na natečaju lahko sodelujejo občinski ali krajevni ljudski odbori, kmetijske gospodarske organizacije in kmetijske zadruge, ki se obvežejo, da bodo obnovo pašnika-travnika izvršili po navodilih kmetijske pospeševalne službe. V prošnji je obvezno navesti, kateri pašnik ali travnik se naj obnovi in na kolikšni površini.

Prednost bodo imeli tisti prosilci, ki bodo k obnovi prispevali več lastnih sredstev.

5. Tekmovanje za ureditev vzornih vrtov sekcij žena-zadružnic.

Sklad bo prijavljenim dodelil semena, najboljšim skupinam pa 10 garnitur vrtnega orodja.

Pogoji: Na natečaju lahko sodelujejo sekcije žena-zadružnic, ki urejajo svoje vzorne vrtove.

6. Nabavo večjih sadnih škropilnic in agregatov.

Sklad bo prispeval največ 30 % od nabavne cene.

Pogoji: Na natečaju lahko sodelujejo kmetijske zadruge, ki se obvežejo, da bodo škropilnice in agregate strokovno uporabljale in vzorno vzdrževale.

V prošnji je obvezno navesti vrsto škropilnice ali agregata in njegovo nabavno ceno.

7. Nabavo 120 komadov plemenskih bikov domače vzreje.

Sklad bo po kilogramu

II/a razreda prispeval	80 din
II/b razreda prispeval	60 din
II/c razreda prispeval	50 din
III/a razreda prispeval	40 din
III/b razreda prispeval	30 din

Pogoji: Pravico do prispevka bodo imele tiste kmetijske zadruge, ljudski odbori in drugi, ki bodo kupili plemenjaka na plemenskem sejmu in se bodo obvezali ga vzdrževati za javne namene najmanj dve leti.

8. Nabavo 180 komadov priznanih plemenskih merjascev domače vzreje.

Sklad bo po kilogramu nabavljenega plemenjaka prispeval 50.- dinarjev, toda največ do 3.350 dinarjev.

Pogoji: Pravico do prispevka bodo imele tiste gospodarske organizacije, kmetijske zadruge, ljudski odbori in drugi, ki bodo kupili plemenjaka po odobrenju kmetijske pospeševalne službe ali na plemenskem sejmu in se bodo obvezali, da ga bodo vzdrževali za javne namene najmanj eno leto in pol.

9. Obnovo 30 ha sadovnjakov na novih površinah.

Sklad bo k obnovi prispeval sadike.

Pogoji: Na natečaju lahko sodelujejo gospodarske organizacije in kmetijske zadruge, ki se bodo obvezale

a. da bodo same ali na zadružni osnovi obnovile najmanj 1 ha površine (jagodičevje 20 arov).

b. da bodo obnovo izvršile po načrtu, ki ga bo odobrila kmetijska pospeševalna služba.

c. da bodo nasad redno vzdrževale.

V prošnji je navesti kraj in točno površino obnove.

10. Pripravo demonstracijskih poskusov v sadovnjakih.

Sklad bo k poskusom prispeval umetna gnojila in škropiva in nosil organizacijske stroške poskusov.

Pogoji: Na natečaju lahko sodelujejo proizvajalne poslovne zveze, ki se bodo obvezale, da bodo poskuse vršile po navodilih kmetijske pospeševalne službe.

11. Pomoč (prispevek) za izdelavo dveh obnovitvenih načrtov za večjo obnovo sadovnjakov.

Sklad bo kril stroške za izdelavo načrtov.

Pogoji: Na natečaju lahko sodelujejo proizvajalne poslovne zveze in kmetijske zadruge, ki se bodo obvezale naročiti načrt za večji kompleks.

V prošnji je navesti kraj obnove in predvideno površino.

12. Pomoč (prispevek) za izdelavo dveh obnovitvenih načrtov za večjo obnovo vinogradov.

Sklad bo kril stroške za izdelavo načrtov.

Pogoji: Na tem natečaju lahko sodelujejo proizvajalne poslovne zveze in kmetijske zadruge, ki se bodo obvezale naročiti načrt za večji kompleks.

V prošnji je navesti obvezno kraj obnove in predvideno površino.

13. Pomoč (prispevek) za ureditev ene prodajalne kmetijskih pridelkov v Murski Soboti, Lendavi, Ljutomeru in G. Radgoni.

Sklad bo k ureditvi prodajalne prispeval v odnosu med razpoložljivimi sredstvi in stroški ureditve.

Pogoji: Na natečaju lahko sodelujejo trgovska podjetja, trgovine, kmetijske zadruge in druge organizacije, ki se bodo obvezale, da bodo uredile prodajalno v teku tega leta.

Prošnji je obvezno priložiti ureditveni projekt s predračunom.

II. Prošnje po tem natečaju se vlagajo na Tajništvo za gospodarstvo Okrajnega LO M. Sobota v sledečih rokih:

a. iz točke 2, 4, 5, 10 — do 15. aprila 1957.

b. iz točke 1, 3, 6, 11, 12, 16, — do 1. maja 1957.

c. iz točke 7 in 8 neposredno po nakupu do 1.decembra 1957.

d. iz točke 9 — do prvega oktobra 1957.

Prošnje morajo biti utemeljene in kolkovane s 180 din državne takse.

III. Upravni odbor sklada bo o prošnjah po tem natečaju razpravljal v roku 10 dni po izteku roka. Tajništvo za gospodarstvo bo udeležence natečaja obvestilo o rezultatu v roku 15 dni po izteku roka.

Upravni odbor sklada bo o prošnjah, ki bodo predložene izven razpisanega roka, razpravljal le, če bodo na razpolago denarna sredstva.

IV. Sredstva, odobrena po tem natečaju, se bodo izplačevala na podlagi predloženih računov ali drugih dokazil, ki jih bo določil upravni odbor sklada z odobritvijo, po izvršitvi vseh pogojev.

Izvršitev bo morala potrditi kmetijska pospeševalna služba.

Samo izjemoma bo upravni odbor sklada dovoljeval izplačila v naprej (akontacije), če bo smatral, da pogojev brez takega plačila ni mogoče izvršiti.

V. Sredstva, pridobljena po tem natečaju, bodo morala biti izkoriščena najkasneje do 31. 12. 1957.

VI. Nenamenska uporaba sredstev ali neizpolnjevanje pogojev bo imela za posledico obvezno vrnitev celotne pomoči.

Upravni odbor sklada za pospeševanje kmetijstva,

SOBOŠKA KRONIKA

Rojstva in smrti od 16. do 23. marca

Rodile so: Sarika Kuzmič iz Vidonec, deklico; Anica Hari iz Pertoče, deklico; Radmila Kerčmar iz Tropovec, deklico; Ana Šumak iz Bogojine, dečka; Francka Turkelj iz M. Sobote, deklico; Anka Mitkovič iz Beltinec, deklico; Regina Kerčmar iz Kuštanovec, dečka; Ema Kerec iz Bodonec, dečka; Kristina Bertalanič iz Krplivnika, dečka; Angela Seme iz M. Sobote, deklico; Marija Simonka iz Gor. Lakoša, deklico; Helena Ozvatič iz Kroga, dečka in Kristina Kološa iz M. Sobote, deklico.

Umrli sta: Marija Puhan iz Tešanovec, stara 71 let in Julija Dani iz Veščice, stara 86 let.

Razpis

Na podlagi 126. člena Uredbe o izvrševanju proračunov in računovodstvenem poslovanju državnih organov in zavodov (Ur. list FLRJ, št. 53/55) in 30. člena uredbe o cestnih skladih (Ur. list FLRJ štev. 19/56), Uprava za ceste OLO M. Sobota razpisuje javno ustno zmanjševalno licitacijo za dobavo (kopanje) in razvoz prodca ter razvoz tolčenca za potrebe vzdrževanja okrajnih cest III. reda v letu 1957. Licitacija se bo vršila sektorsko za posamezne okrajne ceste in sicer kot sledi:

LJUTOMER

1. V Ljutomeru, dne 4/4-1957 z začetkom ob 8. uri v prostorih občinskega ljudskega odbora za okrajne ceste, ki se nahajajo na področju te občine.

GOR. RADGONA

2. V Gor. Radgoni, dne 5/4-1957 z začetkom ob 8. uri v prostorih občinskega ljudskega odbora za okrajne ceste, ki se nahajajo na področju te občine.

GOR. PETROVCI

3. V Gor. Petrovcih, dne 6/4-1957 z začetkom ob 8. uri v prostorih občinskega ljudskega odbora za okrajne ceste, ki se nahajajo na področju te občine.

LENDAVA

4. V Lendavi, dne 8/4-1957 z začetkom ob 8. uri v prostorih občinskega ljudskega odbora za okrajne ceste, ki se nahajajo na področju te občine.

MURSKA SOBOTA

5. V M. Soboti, dne 9/4-1957 z začetkom ob 8. uri v prostorih okrajne uprave za ceste, Lendavska 22.

Tu se bo licitiralo za okrajne ceste s področij več občin.

Dobava (kopanje) prodca se bo vršila po gramoznicah z akordnim sistemom dela in na podlagi ustanovitve rednega delovnega razmerja z delavci. Tudi razvoz prodca se bo vršil iz posameznih gramoznic na okrajne ceste, tolčenec pa iz železniških postaj in tudi iz kamnoloma v Sotini na okrajne ceste. Dobava (kopanje) prodca se bo plačala od m³, razvoz prodca in tolčenca pa od kubik-kilometra. Predračunska vrednost licitacije znaša okoli 13 milijonov din.

Pravico udeležiti se licitacije za dobavo (kopanje) prodca imajo vsi delavci — interesenti, za razvoz prodca in tolčenca pa gospodarske organizacije v okviru svoje dejavnosti in zasebni obrtni obrati za dela in storitve, ki ustrezajo njihovi dejavnosti. Zastopniki gospodarskih organizacij morajo imeti od upravnega odbora pooblastilo, da smejo v imenu organizacije nastopiti na licitaciji in za prevzeti prevoz skleniti tudi pogodbo. Zasebni obrtniki morajo svojo upravičenost dokazati s tozadevnim obrtnim dovoljenjem.

Vsa ostala podrobnejša navodila interesenti lahko dobijo vsak dan na upravi za ceste v M. Soboti oziroma od njenih nadzornikov po terenu.

OLO — Uprava za ceste M. Sobota

VREMENSKA NAPOVED za čas od 29. marca do 7. aprila

Sredi prihodnjega tedna lepo vreme. V ostalem nekoliko nestalno, vendar le manjše ali krajevne padavine. Samo v drugi polovici prihodnjega tedna močnejše, vendar kratkotrajne padavine.

OKRAJNA GASILSKA ZVEZA

V MURSKI SOBOTI

obvešča:

ČIŠČENJE MLAK IN REZERVOARJEV: Pozivamo PGD, ki imajo v svojih okoliših rezervoarje in mlake za požarne namene, da jih počistijo od suhljadi in listja, da bo možen odvzem vode v primeru požara. V prihodnjih dneh bomo vse naprave za zbiranje vode pregledali in, kjer bomo ugotovili neurejenost, bomo odgovornega poklicali na zagovor!

TROMESEČNA POROČILA: Opozarjamo PGD, da je zadnji rok za oddajo tromesečnega poročila ObGZ za I. tromesečje 1. april 1957.

POŽARNA POROČILA: Kljub večkratnim našim objavam še vedno dobivamo požarna poročila z veliko zamudo ali pa jih sploh ne prejmemo, kar nam onemogoča sestavo točne požarne statistike. Društva so dolžna poslati veliko požarno poročilo v dveh izvodih ObGZ v roku 24 ur po požaru. Če pa sodelujejo pri požarih izven svojega kraja, pa pošljejo ravno tako v dveh izvodih malo požarno poročilo. V bodoče bo OGZ ostreje ukrepala proti zamudnikom!

IZ PISARNE OGZ

Komisija za razpis mesta direktorjev gospodarskih organizacij pri ObLO Murska Sobota, razpisuje na podlagi 10. čl. Zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Ur. list FLRJ štev. 34-371/55)

mesto

UPRAVNIKA OBRTNEGA PODJETJA

»Kleparstvo in vodovod« v Murski Soboti

Pogoji: Obrtni mojster strojno-ključavničarske ali ključavničarske oz. instalaterske stroke, z nekajletno prakso na vodilnem položaju v gospodarski organizaciji ali nepopolna srednja šola z vsaj 5-letno prakso na vodilnem položaju v gospodarski organizaciji. Prijave z dokazili o kvalifikaciji in službovanju ter krajšim življenjepisom poslati na ObLO Murska Sobota najpozneje do 1. aprila 1957. D:326

Kmetijska zadruga z o. j. Adrijanci razpisuje delovno mesto

POSLOVODJE

Pogoji: večletna praksa samostojnega poslovanja v trgovini. Ponudbe z dokazili o izobrazbi in službovanju je poslati upravi KZ do 5. aprila 1957. D-344

TEDENSKI KOLEDAR

Nedelja, 31. marca — Bina
Ponedeljek, 1. aprila — Boško
Torek, 2. aprila — Franc P.
Sreda, 3. aprila — Marko
Četrtek, 4. aprila — Izidor
Petek, 5. aprila — Vinko
Sobota, 6. aprila — Ivo

KINO

MURSKA SOBOTA — 28. marca ameriški film »Ob veliki ločnici«, od 29. do 31. marca italijanski barvni film »Scampolo 53«, od 2. do 3. aprila jugoslovanski film »Volčja noč«. Samo 4. aprila ameriški film »Pohlepneži«.

VELIKA POLANA — 31. marca francoski film »Rabovi«.

BELTINCI — 30. in 31. marca nemški barvni film »Piroška«.

LENDAVA — 29. in 31. marca italijanski film »Graciela«.

VERŽEJ — 28. marca italijanski film »Ljubavni zanos«, 30. in 31. marca francoski film »Taras Buljba«.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — 30. in 31. marca ameriški film »Prelomnica«.

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA

Nedelja, 31. marca 1957: **dr. Miloš Borovšak**, stanuje Kolodvorska ul. — novi blok.

Od 8. do 12. ure v splošni ambulanti; v nujnih primerih popoldne in ponoči na stanovanju.

KRVODAJALCI OD 16. DO 23. MARCA 1957

Ernest Horvat iz M. Sobote, četrtič; Jožef Jablanovec iz Bakovec, tretjič; Josip Dadič iz M. Sobote, Urša Fuks iz Bakovec, Irma Banfi, Vilma Pintarič, Marija Šavel, Gizela Vutek, Marija Horvat, Ernest Šiplič, Ludvik Šiftar, Janez Bencik, Ludvik Pintarič, Mihael Sever, Koloman Mikola, Bela Bencak, Matija Kološa, Ludvik Erdeli in Ferdo Flisar, vsi iz Vaneče.

Kmetijska zadruga Krog razpisuje službeno mesto

UPRAVNIKA ZADRUGE

Pogoji: nepopolna srednja šola z najmanj 3-letno prakso v gospodarstvu, ali komercialist z vsaj 2-letno dobo na vodilnem mestu v gospodarski organizaciji. Zaželjena je tudi nekajletna praksa v kmetijstvu.

Pravilno kolkovane prošnje s kratkim življenjepisom poslati do 15. aprila na upravni odbor KZ Krog.

D-331

ZAHVALA

Ob izgubi drage mame, stare mame

ANE NEMEŠ

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so kakorkoli lajšali bolezen, vsem darovalcem vencev, kakor tudi vsem, ki so se udeležili pogreba v tako velikem številu.

Budinci, M. Sobota, Lendava, Pariz, Vidin.

Žalujoči sinovi, hčere, snahe, zet, vnuki in ostalo sorodstvo.

Namesto podlistka

Zaradi tega, ker so nam oglasi zavzeli ves prostor na tej strani, nismo mogli objaviti nadaljevanja običajnega podlistka. Bralce prosimo, da sprejmejo to z razumevanjem. V prihodnji številki pa spet — nadaljevanje romana »Mož z nevarnim smehljajem«.

Uredništvo

Sprejmemo takoj PISARNIŠKO MOČ

z nižjo strokovno izobrazbo, z znanjem strojepisja in prakso v pisarniških poslih.

Ponudbe je dostaviti na: **»Panonija«, ind. kov. galanterije, M. Sobota.** O-330

Na podlagi 21. člena Uredbe o investicijskih posojilih (Ur. list FLRJ, št. 31/56) in določil XVI. poglavja družbenega plana okraja M. Sobota za leto 1957, razpisuje upravni odbor Komunalne banke v Murski Soboti v soglasju s Svetom za gospodarstvo OLO Murska Sobota

TRETJI NATEČAJ

za investicijska posojila, ki se bodo dajala iz okrajnega investicijskega sklada za gospodarske investicije v letu 1957

I. Na tem natečaju se bodo dajala investicijska posojila iz okrajnega investicijskega sklada.

1. Industrijskim podjetjem za povečanje proizvodnih kapacitet, za rekonstrukcije, za racionalizacije, za načrte in elaborate, za gradnje in opremo.

Prednost bodo imele tiste gospodarske organizacije, ki bodo z vloženimi sredstvi dosegle večji efekt in proizvajale za potrebe široke potrošnje že v prvem letu po sklenitvi pogodbe.

2. Trgovskim podjetjem na veliko (grosističnim podjetjem) za gradnjo skladišč in drugih poslovnih prostorov, za nabavo opreme, za načrte in elaborate in za racionalnejše poslovanje v trgovini.

3. Gostinskim podjetjem za popravilo zgradb in nabavo gostinske opreme.

4. Drugim gospodarskim organizacijam za investicije posebnega ali okrajnega pomena.

5. Industrijskim podjetjem, trgovskim podjetjem na veliko, gostinskim podjetjem in kmetijskim in vinogradniškim gospodarstvom za povečanje lastnega sklada osnovnih sredstev.

Prednost bodo imele tiste organizacije, ki bodo s povečanim skladom obratnih sredstev dosegle večjo proizvodnjo ali promet z blagom.

II. Prošnja za posojilo, ki mora obsegati podatke iz 16. člena Uredbe o investicijskih posojilih in ustrezno dokumentacijo, se vlaga pri Komunalni banki v M. Soboti.

III. Prosilec mora prošnji priložiti:

1. Potrjen investicijski program, ki ne sme biti starejši od enega leta.

2. Ostale priloge po 17. in 18. členu Uredbe o investicijskih posojilih.

IV. Minimalna ponujena obrestna mera znaša 2 %, odplačilni rok pa praviloma ne more biti daljši od 5 let.

V. Poleg že omenjenih prednosti se bodo pri dovoljevanju posojil po tem natečaju upoštevali predvsem še tisti prosilci, ki bodo ponudili višji lastni prispevek in krajši odplačilni rok.

Med lastna sredstva se štejejo tudi sredstva iz drugih posojilnih virov.

Pri dodeljevanju posojil za povečanje lastnega sklada obratnih sredstev se bosta upoštevala predvsem ponujeni rok za vrnitev posojila in ponujena obrestna mera.

VI. Prosilci morajo v smislu 8. člena Uredbe o investicijskih posojilih in odloka o določitvi garancijskih zneskov za investicijska posojila (Ur. list FLRJ, štev. 12/55) položiti pri banki garancijski znesek, ki znaša 5 % od dovoljenega posojila.

Za posojila za povečanje lastnih obratnih sredstev ni treba položiti garancijskega zneska.

VII. Za dovoljeno posojilo si morajo prosilci priskrbeti poroštveno izjavo pristojnega občinskega ljudskega odbora. Poroštvena izjava se predloži banki ob sklenitvi pogodbe.

VIII. Prošnje je treba vložiti najkasneje do 20. aprila 1957. Banka bo tudi po tem datumu sprejemala prošnje in dovoljevala posojila, dokler ne bodo izčrpana sredstva investicijskega sklada, predvidena po družbenem planu za leto 1957.

Murska Sobota, dne 26. marca 1957.

Komunalna banka M. Sobota

Direktor: **Jože Uršič, l. r.**

Na podlagi 21. člena Uredbe o investicijskih posojilih (Ur. list FLRJ, št. 31/56) in določil XVI. poglavja družbenega plana okraja M. Sobota za leto 1957, razpisuje upravni odbor Komunalne banke v Murski Soboti v soglasju s Svetom za gospodarstvo OLO Murska Sobota

ČETRTI NATEČAJ

za investicijska posojila, ki se bodo dajala iz okrajnega investicijskega sklada v letu 1957 za kmetijske investicije

I. Na tem natečaju se bodo dajala investicijska posojila za kmetijske investicije iz okr. investicijskega sklada

1. Kmetijskim in vinogradniškim gospodarstvom za načrte in elaborate, za kmetijske gradnje, za nabavo semen, za drevesnice in trsnice, za kmetijske poizkuse, za obnovo travnikov in pašnikov, za manjše melioracije in za nabavo opreme za predelavo kmetijskih pridelkov.

Prednost bodo imela kmetijska in vinogradniška gospodarstva, ki so v izgradnji.

2. Kmetijskim zadrugam in poslovnim zvezam za načrte in elaborate, za obnovo sadovnjakov in vinogradov, za nabavo plemenske živine, za obnovo travnikov in pašnikov, za nabavo semen, za manjše melioracije, za gradnjo skladišč za kmetijske pridelke, za nabavo transportnih sredstev in za nabavo sredstev za predelavo kmetijskih proizvodov.

3. Ljudskim odborom in njih skladom, finančno samostojnim zavodom, zvezam in drugim družbenim organizacijam za manjše melioracije, za obnovo pašnikov, za nakup plemenjakov, za nabavo sredstev za osemenjevanje, za gradnjo veterinarskih ambulant in njih opremo, za ureditev mrhovišč ali krematorijev, za manjše kmetijske asanacije, za veterinarsko opremo, za prevozna sredstva za veterinarje.

II. Prošnja za posojilo, ki mora obsegati podatke iz 16. člena Uredbe o investicijskih posojilih in ustrezno dokumentacijo, se vlaga pri Komunalni banki v M. Soboti.

III. Prosilec mora prošnji priložiti:

1. Potrjen investicijski program, ki ne sme biti starejši od enega leta.

2. Ostale priloge po 17. in 18. členu Uredbe o investicijskih posojilih.

IV. Prosilci morajo v smislu 8. člena Uredbe o investicijskih posojilih in odloka o določitvi garancijskih zneskov za investicijska posojila (Ur. list FLRJ, štev. 12/55) položiti pri banki garancijski znesek, ki znaša 5 % od dovoljenega posojila.

V. Za dovoljeno posojilo si morajo prosilci priskrbeti poroštveno izjavo pristojnega občinskega ljudskega odbora. Poroštvena izjava se predloži banki ob sklenitvi pogodbe.

VI. Prošnje je treba vložiti najkasneje do 20. aprila 1957. Banka bo tudi po tem dovoljevala posojila, dokler ne bodo izčrpana sredstva investicijskega sklada, predvidena po družbenem planu za leto 1957.

Murska Sobota, dne 26. marca 1957.

Komunalna banka M. Sobota

Direktor: **Jože Uršič, l. r.**

MALI OGLASI

VINOGRADNISKO POSESTVO, v izmeri 2 ha, pol ure od Voličine v Slov. goricah, 200 m od glavne ceste — prodam. Možnost vselitve v hišo. Pismene ponudbe — Rop Marija, Maribor Trg svobode 6. M-335

60-BASNO KROMATIČNO HARMONIKO ZNAMKE »MEINDEL HEROLD«, UGODNO PRODAM. Naslov v upravi lista. M-338

POLOVICO ENONADSTROPNE VILE v Ptuju: 3 parketirane sobe, kuhinjo, shrambo, 2 kleti ter 5 arov vrta — prodam. Cena 850.000 dinarjev. Potrebna gotovina 750.000 dinarjev. Vprašati: Čuček Franc, Ptuj, Frankopanska 1. M-339

POSESTVO VSEH KULTUR z vsem inventarjem — prodam. Poizvedbe: Slaptinci 26, p. Videm ob Sčavnici. M-340

HIŠO s štirimi stanovanjskimi prostori in skednjem, prodam. Zemlje 800 m². Dragoljub Nedič, Beli Manastir, Pazača 12.

SEJALNI STROJ 14 REDNI, ostrešje 15 m dolgo, 7 m široko, malo rabljeno, ter eno dvigalo 5 tonsko — ugodno prodam. Car Leopold, Sebeborci 39, p. Martjanci. M-341

ARONDIRANO POSESTVO: 4 ha vseh kultur, nove zgradbe z elektriko, na Rožičkem vrhu 33, prodam za 2,000.000 din. Primerno za Prekmurce. M-342

2 HIŠI, 2,5 ha zemlje, sadovnjak in gozd, z vsem živim in mrtvim inventarjem, v bližini Ljutomera — prodam. Naslov v upravi lista. M-329

OSEBNI AVTOMOBIL DKW Meisterklasse Luxus Cabriolett 700 cm³ — prodam. Maribor, Kamniška ul. 7. M-332

HIŠO NADSTROPNO — gostilno s tremi sobami, ter stanovanje s štirimi sobami, s pritiklinami ugodno prodam. Stefan Borovič, Odranci. M-333

80-BASNO KLAVIRSKO HARMONIKO z 1 registrom — italijanske znamke, ter eno moško kolo — vse v dobrem stanju — prodam. Naslov v upravi lista. M-334

HIŠO in dva orala zemlje, prodam zaradi selitve v Popovcu. Cena 450.000 dinarjev. — Doko Poznanovič, Popovac — Baranja.

MALI VALJČNI MLIN na zelo prometnem kraju, prodam. Naslov v upravi lista.

SENO IN KRAVJI VOZ, prodam — Murska Sobota, Mladinska 18.

ZDRAVSTVENI DOM V MURSKI SOBOTI

bo prodajal na javni

LICITACIJI

dne 8. aprila ob 9. uri v Splošni ambulanti

OSEBNI AVTOMOBIL

rabljen, neregistriran, znamke FIAT

Izklicna cena 150.000 dinarjev

Pravico do licitacije imajo vse državne ustanove, gospodarske, zadružne in družbene organizacije. Reflektanti so dolžni predložiti pismeno pooblastilo in kavcijo v znesku 15.000 dinarjev

Vsa pojasnila se dobijo na upravi ZD

Plača se z virmanom O-345

Splošno gradbeno podjetje »KONSTRUKTOR« v Mariboru, Sernčeva ulica štev. 8

sprejme takoj večje število

ZIDARJEV IN NEKVALIFICIRANIH DELAVCEV

za gradbišča v Mariboru

Samsko stanovanje zagotovljeno. Dela se v akordu Javite se v personali podjetja dnevno od 6. do 14. ure

O-337

PRIJETNO PRESENEČENJE ZA GOSTE!!!

Kolektiv ljutomerske restavracije »Jeruzalem« bo v ponedeljek proslavil 10. obletnico obstoja svojega podjetja. Ob tem važnem dogodku bo priredil

I. TEKMOVANJE JEDCEV

Trije prvoplasirani, ki bodo pojedli največ jedil, bodo bogato nagrajeni. Prijetno presenečenje pa pripravlja tudi za goste: **50 % popust pri jedilih in pijači** za vse, ki bodo tega dne popoldne (začetek tekmovanja ob 16. uri) obiskali to gostilno

KMETOVALCI!

V Vašem interesu je, da posejete čimveč oljaric

TOVARNA OLJA SLOV. BISTRICA

Vam nudi v sezoni 1957/58 za:

BUČNICE neluščene	15 % bučnega olja ali 50.— din za kg
BUČNICE luščene	28 % bučnega olja ali 92.40 din za kg
SONČNICE neluščene	14 % sončnega olja ali 45.— din za kg
ali	13 % bučnega olja
REPICA	14 % bučnega olja ali 48.— din za kg
LANENO SEME	18 % bučnega olja ali 60.— din za kg

Seme besarabske sončnice dobite v vaši zadrugi BREZPLAČNO

Zato posejajte povsod in v čim večji množini sončnice in bučnice!

Kmetijske zadruge! Dvignite semenske sončnice pri Agromerkurju — semenski odsek, Murska Sobota

TOVARNA OLJA, SLOVENSKA BISTRICA

Najbogatejši »rudniki« SO ZELO PESTRI NA MORSKEM DNU

Že stoletja iščejo ljudje zaklade na dnu morja — Neizčrpen vir surovin

Že tisočletja se potapljajo ladje s svojimi tovori. To so žrtve viharjev, podvodnih čeri ali pa vojn. Starim feničanskim, grškim in rimskim ladjam so se pridružile moderne oklopnice iz jekla in trgovske ladje, zadnje čase pa še ena najmodernejših in najlepših ladij na svetu »Andrea Doria«. Bogastva na dnu morja se večajo, obenem pa tudi človekova spretnost, da pride do njih in jih spravi nazaj na beli dan.

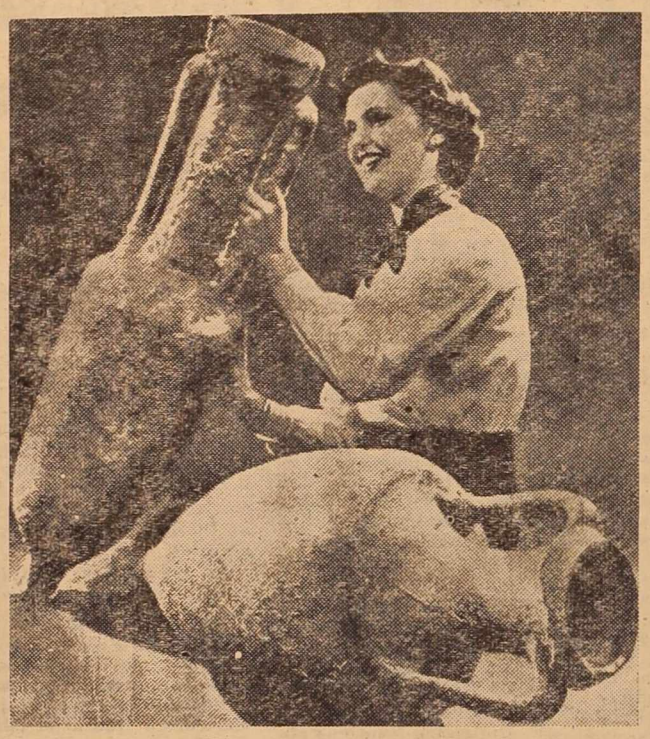

Amfori, ki ju kaže naša slika, so našli v neki potopljeni rimski galeji. Ko so ju izvlekli iz morskega dna, je bilo v amforah še vedno vino

Drznim potapljačem, ki so včasih iskali na morskem dnu samo dragocenosti, zlato, nakite ali pa dragocene antične kipe in posode, ki so jih za drago ceno kupovali muzeji in zbiralci teh umetnin, so se pridružili še iskalci drugih zakladov — navidezno manj lepih, zato pa nič manj vrednih.

Neko zahodnonemško podjetje je dobilo dovoljenje, da lahko dvigne z dna Severnega morja 150 ton streliva, ki ga cenijo na 5 milijonov mark. To strelivo so Nemci pometali v morje pred koncem vojne, da ne bi padlo zaveznikom v roke. Nekatera druga podjetja iščejo na potopljenih ladjah redke kovine, druga spet dvigajo kar cele potopljene ladje ali pa jih pod vodo režejo na kose in uporabijo kot staro železo.

Toda delo v teh »rudnikih« na morskem dnu ni lahko. Najprej je treba vedeti, kje potopljena ladja leži. Še do pred 20 leti so to ugotavljali tako, da so se potapljači spuščali na dno in iskali ladjo. Zdaj to opravljajo z aparati, ki iščejo potopljene ladje z ultrakratkimi valovi, britanska mornarica pa je uporabila že televizijsko kamero, ko so iskali neko potopljeno podmornico.

Važna je tudi globina, v kateri leži potopljena ladja. Gornja meja za potapljače je okrog 40 metrov, čeprav so nekateri svetovnoznani potapljači prodrli tudi do potopljene »Andreje Dorie«, ki leži več kot 70 metrov globoko, iz ladje »Egipt« pa so iz globine 150 metrov izvlekli ogromne količine zlatih palic. Toda to so dosegli s posebnimi napravami, ki so jih nadzirali potapljači. Iz potopljene ladje »Flying Enterprise«, ki leži v globini 80 metrov, pa so potegnili cele vreče bankovcev, še preden jih je mogla voda poškodovati.

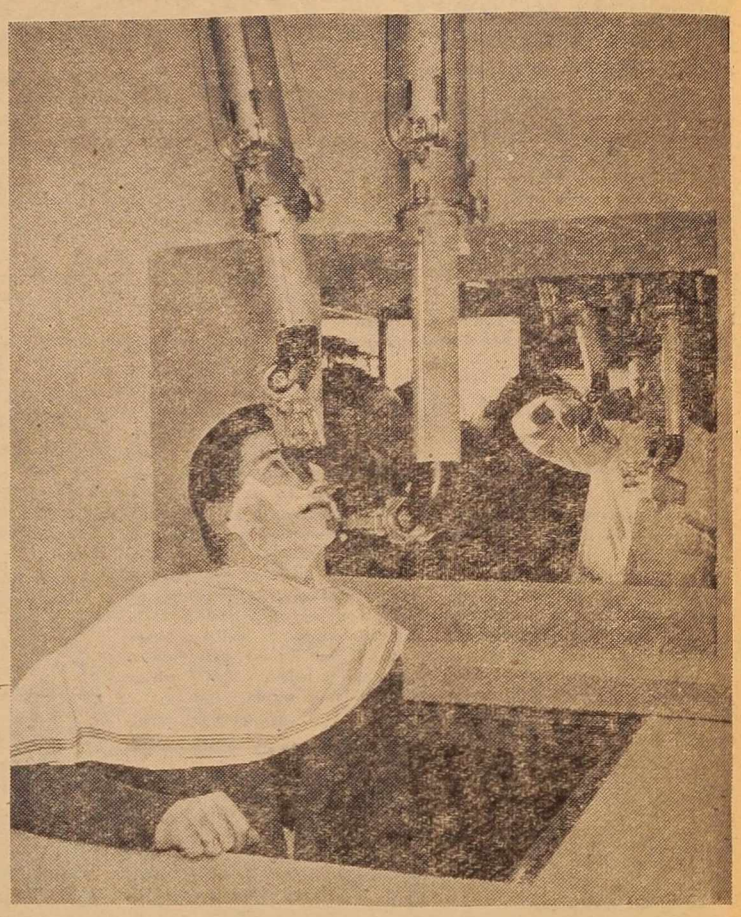

BRITJE Z ROBOTOM

Znanstveniki, ki delajo v atomskih laboratorijih, morajo biti posebno zaščiteni pred radioaktivnimi snovmi. Zato sedijo za debelimi zaščitnimi stekli in rokujejo z radioaktivnimi snovmi s pomočjo podaljšanih rok — robotov. Kako precizni so taki roboti, kaže naša slika. Robot brije človeka bolje kot najboljši brivec. Tisti, ki vodi robotove »roke«, pa je za zaščitnim steklom v ozadju.

Smrt velikega admirala

Enajstega marca je v Bostonu v Združenih državah umrl eden največjih raziskovalcev tega stoletja admiral Richard E. Byrd. Znameniti admiral je bil prvi človek, ki je preletel Severni in Južni tečaj. Umrl je v starosti 68 let, zadet od srčne kapi, potem ko se je pred kratkim vrnil s svoje pete ekspedicije v Antarktiki.

Admiral Byrd je preletel Severni tečaj že leta 1926, dve leti za tem pa še Južni tečaj. Bil je eden najdrznejših letalcev in raziskovalcev na svetu. Odkril je več kot tri milijone kvadratnih kilometrov neraziskanega ozemlja. Admiral Byrd je vodil v polarne kraje sedem ekspedicij, od tega dve v severne polarne kraje, pet pa v Antarktiko.

Byrd je bil tudi pravi pionir znanstvene meteorologije. Njegova drznost in junaštvo pa sta bili že legendarni. Nekoč je preživel pet mesecev v nekem observatoriju na Antarktiki, kakih sto kilometrov od najbližje meteorološke postaje, da bi proučil vremenske razmere. Tu se je zastrupil s plinom, ni pa hotel po radiu poklicati pomoč, da ne bi kdo zanj tvegal življenja. Na ekspedicijah po polarnih krajih mu je dvestokrat zamrznil nos. Obraz pa je imel razoran od razpoklin.

Admiral je postal s svojim 41 letom in tedaj je bil najmlajši general ameriške vojske. Odlikovan je bil tudi z mnogimi visokimi ameriškimi odlikovanji. Oženil se je 1915. leta in imel štiri otroke. 36 let je stanoval v isti hiši v Bostonu, kjer je tudi umrl.

Smrt tega velikega letalca in raziskovalca je močno odjeknila po vsem svetu. Ob njegovi smrti je predsednik Eisenhower podpisal izjavo, v kateri izreka globoko obžalovanje zaradi smrti admirala Byrda. V izjavi je dejal, da je »Byrd res med velikimi raziskovalci vseh časov. Zgubil sem starega in dragega prijatelja.« Podtajnik za obrambo ZDA Robertson pa je rekel, da je bil Byrd velik mornariški častnik in velik Američan.

Psi letijo v stratosfero

Ruski učenjak Anatol Blagonragov že več let pošilja pse v stratosfero. Pravi, da so se vsi vrnili zdravi na zemljo in da ni bilo opaziti nobenih znakov organskih motenj. Zaradi tega znanstvenik sklepa, da bodo tudi ljudje lahko leteli v stratosfero v raketah. Prvi pes, ki ga je Blagonragov poslal v stratosfero že leta 1951, še danes živi v učenjakovi hiši.

V raketah, v katerih pošiljajo pse v stratosfero, so uredili zanje poseben prostor. S filmanjem med poletom in s posebnimi zelo občutljivimi napravami so ugotovili, da se psi tudi v velikih višinah dobro počutijo.

Takse za vzpon na Himalajo!

Nepalska vlada je določila takse za vzpone na himalajske vrhove, ki leže v tej azijski deželi. Ekspedicije bodo morale plačati vladi za vzpon na vrh visok več kot 7.800 metrov 3 tisoč indijskih rupij, za vrhove preko 7.500 metrov 2500 rupij, za vrhove, nižje od 7.500 metrov, pa »samo« okoli 1200 indijskih rupij. Takso morajo ekspedicije plačati pred odhodom zunanjemu ministrstvu v Katmandu. Nepalska vlada si je za bodoče prilastila tudi izključno pravico nad objavljanjem vesti splošnega značaja, kot so vesti o uspehu ekspedicije, nesrečah in podobno.

Najtežja pisava na svetu

je kitajska — Vsak Kitajec mora poznati 80 tisoč znakov in vso kitajsko zgodovino

Vsak Kitajec, ki želi čitati kitajsko pisavo, mora predvsem poznati kitajsko zgodovino. Brez tega ne bi vedel n. pr., kaj pomeni narisana čelada, nad njo pa sonce. To pomeni »zgodnja jutranja zarja«. Ob nekem takem ranem jutru so v daljni preteklosti kitajski konjeniki s čeladami na glavi, ki jih je obsijalo jutranjo sonce, šli v borbo.

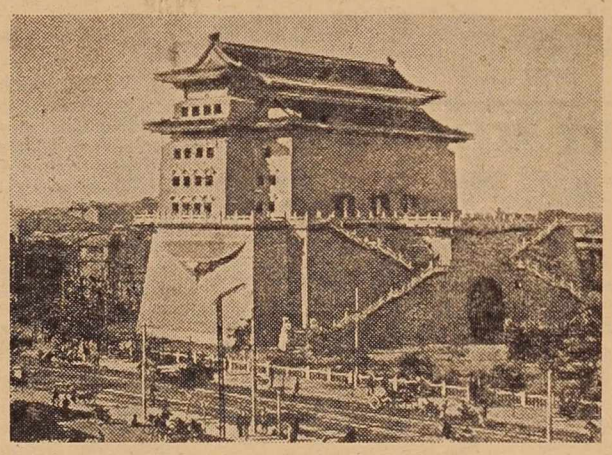

Peking — stara mestna vrata
Cheng Yong

Takih primerov je še na tisoče. Če proučuješ kitajsko pisavo, obenem spoznavaš kitajsko zgodovino, običaje, literaturo in filozofijo tega velikega ljudstva. Zato ni nič čudnega, če tudi malo izobraženi Kitajci dobro poznajo kitajsko zgodovino in književnost.

80 tisoč znakov za 80 tisoč besed

Kitajski jezik je eden izmed najbogatejših na svetu. Toda ta jezik nima ne slovnice in ne znakov za črke. Namesto tega ima 80 tisoč znakov za označevanje 80 tisoč različnih besed. Tem znakom ustreza 400 glasov, kar pomeni, da se vsak glas da zapisati na 200 različnih načinov. Končno vsak znak označuje pojem, ne pa predmet in ga je moči raztolmačiti na kakih dvajset različnih načinov.

Znak »čeng« pomeni na primer končati ali pa izpopolniti, likati, konec vojne, pamet, odličen, zid, žetev, sprememba, določen, omejen prostor, vse, glasbeni komad, sloj in še 15 drugih pomenov.

V kitajskem jeziku se ne razlikujejo glagol, samostalnik ali pa pridevnik. Če hoče kdo prevajati iz kitajščine, mora predvsem vedeti, da je kitajski stavek zbir aluzij in primerjav s preteklostjo, sedanjostjo in življenjem, da je to obenem arhitektura, slikarstvo in književnost, predvsem pa dober spomin in domišljija. Vsak tekst je živ, poln znakov in posebnosti.

30 znakov za besedo „piščal“

Izbrali smo še en primer, ki naj pokaže, kako obširen je kitajski jezik. Za navadno besedo »piščal« imajo Kitajci kar 30 znakov. Če pa napiše Kitajec besedo »tan«, lahko to pomeni: jed, krožnik, skleda, zaviti in pregledati. Beseda »ča« pa pomeni pregledati, proučiti, splav, ceniti. Obe besedi skupaj pa pomenita: pregledati, proučiti. Zato Kitajci, če govorijo kak evropski jezik, včasih ponavljajo besede. Kitajec bo namesto »proučiti« dejal »proučiti-proučiti«.

Lep primer lepote, bogastva in zapletenosti kitajskega jezika najdemo v stihih pesmi največjega kitajskega pesnika Li Tai Poa. Eden izmed največjih poznavalcev kitajskega jezika v 19. stoletju in avtor mnogih reportaž o Kitajski Sant Denice je prevedel konec ene izmed pesmi Li Tai Poa, ki je imel sedem kitajskih znakov »Če čeng šnao ngao lingčang čeu« takole: »Glejte konec moje pesmi. Norčujem se iz pozabljivosti bodočih pokolenj.« Neki sodobni poznavalec kitajščine pa je istih sedem znakov prevedel takole: »Ko je torej moja pesem končana in ker verujem v njeno trajno lepoto, mi dovolite, da se ponorčujem, kot to stori tisti, ki je ostal sam sredi tuzemskih bogastev, ki jih čas briše kot terase kralja Čua, medtem ko moji stihi kot stihi Kju Pinga nikdar ne bodo umrli.«

»Zahodni čitalec vedi,« piše isti poznavalec, »vse to je v borih sedem znakih kitajske pisave!«

Sintetični penicilin

Po desetih letih raziskovanj in mnogih brezuspešnih poskusih so znanstveniki končno izdelali sintetični penicilin. To je uspelo dvema znanstvenikoma s Tehnološkega inštituta v Massachusetsu. Za zdaj je ta penicilin še precej dražji od naravnega, vendar ima določene prednosti. Predvsem postaja nepotreben dolgotrajni proces fermentacije, ki je doslej bil edini način za proizvodnjo tega antibiotika.

Iznajditelja upata, da bo sintetični penicilin pomagal pri nekaterih boleznih, za katere navadni penicilin ni učinkoval, in da bo izzval mnogo manj alergičnih reakcij kot prirodni penicilin.

APARAT NAMESTO SRCA

Neka angleška tovarna je izdelala aparat, ki nadomestuje ob operacijah delo človeškega srca za dvajset minut. Kri teče med tem časom skozi žile, izdelane iz plastične mase, ki so pritrjene v arterije in vene. Aparat ne poganja samo krvi po žilah, temveč tudi dodaja krvi kisik.

Neverjetno, toda resnično . . .

— Direktor banke v Lancasteru v ZDA je moral seliti skoraj vso imovino svoje banke — blizu 500 milijonov dolarjev — v nove prostore. Za to ni uporabil niti blindiranega avtomobila, niti vojaških stražarjev s strojnicami, temveč navaden voz in štiri postreščke. Mnogi so se začudili takšni navidezni malomarnosti, toda domiselni direktor jih je zavrnil, da taka selitev sploh ni vzbujala pozornosti.

— Pariško diplomatsko četrt je precej časa vznemirjal dobro oblečen neznanec, ki je vsak dan ob določeni uri brskal po zabojih za smeti pred hišami diplomatov. Policija je mislila, da gre za kakšnega vohuna, pokazalo pa se je, da je to le — strasten zbiralec znamk in da je v teh »diplomatskih« smeteh našel vedno kaj zanimivega.

— Znani ameriški psihiater dr. Manuel je izjavil, da so otroci psihiatrov dedno obremenjeni z duševnimi boleznimi. Dr. Manuel je tudi sin psihiatra!

— James Deroff iz mesteca Libertyja v ZDA je imel smolo. Z avtomobilom je zašel v blato, iz katerega ga je izvlekla šele policija. Potem pa je imel še večjo smolo. Spravili so ga v zapor, ker je avtomobil bil ukraden.

— Najdaljše brke na svetu ima bržkone Američan Maartens. Izmerili so jih in ugotovili, da je vsak brk dolg 75 cm. Maartens si zatakne pri hoji po cesti brke za ušesa, da mu ne bi nagajali.